

Izjela vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL., PONEDELJEK, 25. OKTOBRA (OCT. 25), 1943 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 208 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Britska armada obnovila ofenzivo; Moskva naznanila okupacijo Melitopola

Britske čete prodrle osem milj daleč na obrežju ob Jadranskem morju in okupirale tri strateška mesta, ameriške pa so zasedle strateške višine na severni strani reke Volturne. Čez 150,000 nemških vojakov padlo v bitkah z Rusi na fronti ob Dnjepru. Ameriški letalci vrgli 221 ton bomb na japonske pozicije pri Finschhafenu

Zavezniški stan v Alžiru. 25. okt.—Osmo britska armada je obnovila ofenzivo ob oblednici padca El Alemeina, osištne trdnjave v Egiptu, in prodrli osem milj daleč na obrežju Jadranskega morja, se glasi naznanilo. Prekoračila je reko Trigno in zasedla tri strateška mesta po obeh straneh bitke z nemško silo. Ta mesta so Montenero, sedem milj južno od ustja reke Trigne; Lucita, enajst milj severno od Campobasse, in Campochiaro, ki leži nad Bojanom ob isernski cesti. Reka Trigno se izliva v Jadransko morje.

Nemško poveljstvo je zagnalo dve čete v boj, da ustavi prodiranje britske armade, ki pa so bile vržene nazaj z velikimi izgubami. Nemci so razbili tudi več mostov na reki Trigni, da zavro prodiranje britskih čet.

London, 24. okt.—Ruske čete so okupirale Melitopol po ostrih bitkah na cestah tega mesta, kjer se odpira pot na Krim in ravni na Črnem morju. Nemci so izgubili čez 20,000 vojakov v okupiranih poskusih, da obdržijo bojišče pri Melitopolu.

Ruske čete zdaj ogrožajo nemško oboroženo silo, zbrano na razdalji 50 milj severozapadno od krivine Dnjepra. Sovjetski komunisti trdi, da ruske kolone prodirajo naprej na južni in južnovzhodni strani Kremenčuga v smeri Krivoj roga, rudarskega predela, kakor tudi na zapadni strani Gomela.

London, 23. okt.—Oddelki ruske armade so presekali progo železnice Dnjepropetrovsk-Krivoj rog in prodrli do točke, ki je oddaljena 18 milj od rudarskega središča pri Krivoj rogu. Nemško poveljstvo je zagnalo dve čete v boj proti Rusom, da prepreči zdrs oborožene sile okrog 750,000 vojakov na obeh straneh Dnjepra in Krima. Sovjetske čete so v prodiranju okupirale nadaljnjih 50 milj in naselbin kljub močnemu odporu s strani sovražnika.

Radijsko poročilo iz Moskve trdi, da je čez 3000 Nemcev padlo v bitki z Rusi v sektorju Rečica, zapadno od Gomela, Bela Rusija, nadaljnjih 1500 pa v bitki na južni strani Melitopola, kjer se odpira pot na Krim.

Ljutje bitke divjajo na 400 milj od fronti ob Kremenčugu na jugu. Moskva trdi, da so Nemci izgubili 150,000 vojakov na vzhodni fronti od 7. oktobra, ko so ruske kolone prekoračile reko Dnjeper. Rusi so okupirali Verhni Dnjeprovsk ob železnici, ki vodi v Krivoj rog, in razširili vrzeli v nemški bojni črti med Dnjepropetrovskom in Dnjeprozernim, jezerskim centrom. Zavzeli so tudi trinajst nemških utrd in na tej črti ter udarli na omeje med železnico, ki vodi na Krim, in ravninami pri dolnjem toku Dnjepra.

Predsed milij južnovzhodno od Kijeva glavnega mesta Ukrajine, so Rusi konsolidirali zasedene pozicije in ustanovili nova fronta med Kijevom in Kremenčugom. Melitopol, strateško mesto, je v plamenih.

Zavezniški stan v Alžiru. 23. okt.—Čete pete ameriške armade, kateri poveljuje general Mark W. Clark, so odbile tri nemške protinapade in zasedle Alžir in Piedmonte d'Alifio ter strateške višine na severni strani reke Volturne, se glasi naznanilo iz glavnega zavezniškega stana. Američani zdaj kontrolirajo ozemlje na obeh straneh reke.

Bitke med Nemci in Francozi

Laval poslal policijske oddelke v hribe

Alžir, Alžirija. 23. okt.—Prvič od okupacije Francije je nemško poveljstvo poslalo vojaške čete v južnovzhodne province, kjer so začele ofenzivo proti francoskim upornikom in rodoljubom. Ti operirajo v hribovitih svaževskih provincah v bližini švicarske meje.

Odpor za osvoboditev Francije trdi, da je dobil poročila iz zanesljivih virov, da so v teku ljuje bitke med Nemci in francoskimi uporniki.

Druge informacije iz Francije potrjujejo poročila o razvoju kritične situacije v hribovitih svaževskih provincah, kamor je pobegnilo več tisoč mladih fantov in se s tem izoglo deportaciji v Nemčijo. Lavalov režim je poslal policijske oddelke in motorne enote v hribe.

Deportacije holandskih židov v Nemčijo

London, 23. okt.—Nacijske avtoritete v Holandiji so odredile deportacijo 5000 židov v Nemčijo, se glasi sem dospel poročilo. Ti se nahajajo v koncentracijskem taborišču pri Amsterdamu. Poročilo pravi, da so nacistični deportirali tudi več tisoč holandskih civilistov v Nemčijo.

AMERIŠKA BOJNA LETALA POMAGAJO PARTIZANOM

Hrvaški partizani invadirali južno Ogrsko

LJUTE BITKE V SLOVENIJI

London, 23. okt.—Ameriška bojna letala so priskočila na pomoč jugoslovanskim osvobodilni armadi in napadla formacijo nemških bojnih letal, ki je nameravala bombardirati partizanske oddelke na dalmatinskem obrežju. Američani so sestrelili šest nemških bojnih letal.

Drugi roj ameriških bombnikov je istočasno bombardiral Skopje, železniško križišče v južni Srbiji. To je bil že drugi ameriški napad na to mesto v zadnjih štirih dneh.

Močna partizanska sila je navalila na Bosansko Dubico in zavzela železne rudnike pri Ljubiju, druge največje v Evropi. Poveljnik te sile je Miloš Selegović. Železni rudniki leže 16 milj južnozpadno od Bosanske Dubice. Partizani so ujeli 120 nemških vojakov in zaplenili 360 pušk.

London, 23. okt.—Švicarski listi so objavili poročila iz Budimpešte, da so hrvaški partizani prekoračili reko Donavo in invadirali južne ogrske pokrajine z namenom razbijanja osišnih komunikacijskih zvez in rekrutiranja Madžarov.

Iz Berna, Švica, javljajo, da so partizanske aktivnosti v Sloveniji postale tako intenzivne, da so se Nemci odločili za vključitev Slovenije v nemško državo, da vzdrže promet na železniški progi, ki gre skozi Ljubljano v Italijo. Partizanski oddelki so večkrat pretrgali to progo in ustavili promet.

Ameriški bombniki so izvršili drugi napad na Jugoslavijo. Bombardirali so Niš, železniško križišče v Srbiji. Bombe so padle na železniške postaje in proge. Ameriški bombniki so prileteli nad Niš s svojih baz v Italiji. Napad je presenetil Nemce in nobeno nemško letalo se ni dvignilo v zrak.

Prvi bombni napad na Jugoslavijo je bil izvršen zadnje sobote. Bombe so padale na Skopje, 100 milj južno od Niša, križišče železnice Beograd-Skopje-Solun. Po tej železnici vozijo vlaki potrebščine nemški okupacijski sili v Grčiji. Niš je križišče železnice Beograd-Sofija.

Vest iz Alžira omenja ardit bitke med partizani in Nemci za kontrolo dalmatinskega obrežja. Enote britske bojne mornarice so se pojavile pri otokih na Jadranskem morju v bližini Dalmacije. Druga vest iz Alžira pravi, da so ameriški bombniki tipa Warhawk preleteli Jadransko morje in bombardirali nemške parnike v bližini Dalmacije. Bombe so treščile na parnike in zanetile požare.

Oljna kompanija spoznana za krivo

Chicago, 23. okt.—Arrow Oil Co. je bila spoznana za krivo kršenja regulacij urada za kontrolo cen. Michael Mulcahy, direktor čikaške podružnice urada, je dejal, da je bila predložena evidenca pri zaslišanju proti kompaniji, da je prodajala olje po višji ceni kot jo določajo regulacije.

Cez 140,000 vojnih ujetnikov v Ameriki

Washington, D. C., 23. okt.—Vojni tajnik Henry L. Stimson je razkril, da se nahaja čez 140,000 vojnih ujetnikov v Ameriki. Tri četrtine tega števila tvorijo Nemci, ostalo četrtino pa Italijani. Ti ujetniki so v 56 taboriščih v raznih krajih Amerike.

Domače vesti

Iz Clevelanda
Cleveland, 23. okt.—Dne 19. okt. je umrla Antonija Kos, roj. Zgonc, stara 58 let in doma iz Cerknice. V Ameriki je bila 38 let in zapuša moža, sina pri vojakih in hčer. Bila je članica društva 614 SNPJ.

Adamič kabliral Hullu v Moskvo

New York, 23. okt.—Louis Adamič je 20. t. m. v imenu Združenega odbora jugoslovanskih Američanov poslal kablagram državnemu tajniku Hullu v Moskvo, kjer je na konferenci z angleškim zunanjim ministrom Edenom in sovjetskimi zunanjim komisarjem Molotovom. Adamič je kabliral Hullu, naj poskrbi, da bo moskovska konferenca kaj storila glede ureditve sedanje situacije v Jugoslaviji, kakor tudi, da slovensko in hrvaško Primorje pride v Jugoslavijo.

Uspešni razgovori v Moskvi

Rusi ne pritiskajo za ustanovitev druge fronte.

Moskva, 23. okt.—Sovjetski zunanji komisar Molotov, ameriški državni tajnik Hull in britski zunanji minister Eden nadaljujejo diskuzije o političnih vprašanjih in problemih in mnenje prevladuje, da so uspešne. Pozneje pridejo na dnevni red vojaška vprašanja. Značilno je to, ker reprezentanti Rusije ne pritiskajo za ustanovitev druge fronte v zapadni Evropi. To se smatra za dobro znamenje. Možnost je, da pride to vprašanje pozneje v ospredje.

Premier Stalin se je sestal z Edenom in pričakuje se, da bo konferiral s Hullom. To bo prvi sestanek med njima.

Izgleda, da bo konferenca v Moskvi ustvarila priliko za sestanek med Stalinom, Rooseveltom in Churchillom. Možnost je, da pride do sestanka pred koncem tega leta.

Angleški general apelira na grške gerilce

Kairo, Egipt, 23. okt.—Angleški general Henry M. Wilson, ki je vodil vojaško odpravo v Grčijo l. 1941 in je zdaj poveljnik zavezniške oborožene sile na Srednjem vzhodu, je po radiu apeliral na grške gerilce za sporazum. Končajo naj medsebojne spore in se bore kot enota proti Nemcem. Wilson je dejal, "da borba pred nami je težka in zdaj ni čas za kavsanje."

Ruski poslanik za utrditev prijateljstva z Ameriko

New York, 23. okt.—Ruski poslanik Andrej Gromjko je v svojem govoru po radiu naglašal potrebo utrditve prijateljstva med sovjetsko Rusijo in Ameriko v interesu pospešitve poraza nacijske Nemčije. Dejal je, da Nemci so že izgubili vero v zmago in zdaj se trudijo v naporih, katerih cilj je podaljšanje vojne in povzročitev razkola med zavezniki.

Nemci osvobodili danske častnike

Stockholm, Švedska, 23. okt.—Sem dospel poročilo pravi, da so nemške avtoritete na Danskem osvobodile vse danske častnike, ki so bili aretirani in odvedeni v koncentracijska taborišča zaradi uporniških aktivnosti. Osvoboditev je pogojna. Nemci so posvarili častnike, da bodo ponovno aretirani, če bodo izvršili sovražne čine proti nacistični okupacijski sili in avtoritetam.

Ameriška letalca linčana v Hamburgu

Državni departament odredi preiskavo

Cotenburg, Švedska, 23. okt.—Bombardir ameriške letalce trdnjave, ki je dospel sem po imenju vojnih ujetnikov, je dejal, da so razkačeni nemški civilisti skušali ugrabiti ameriške letalce, katerih letala so Nemci sestrelili v spopadu v ozračju nad Hamburgom, in da sta bila dva ameriška letalca linčana v tem mestu.

Bombardir je Benjamin F. Springs iz Denverja, Colo., ki se je udeležil napada na Hamburg 23. julija. On je dospel v švedsko luko na krovu parnika Atlantisa. On je dejal, da bi ga nemški civilisti ubili, če bi ga dobili v svoje roke. Nemške vojaške straže so rešile njega in sedem drugih ameriških letalcev in jih odpeljale v zaveetje. Britski vojni ujetniki so potrdili Springsovo izjavo.

Washington, D. C., 23. okt.—Državni departament je naznanil, da bo odredil preiskavo poročil, da so nemški civilisti linčali dva ujeta ameriške letalca v Hamburgu. Stori bo potrebne korake v smislu provizij ženevke konvencije, ki prepoveduje mučenje in pobijanje vojnih ujetnikov.

Državni departament se bo najbrže obrnil na švicarske avtoritete z apelom, naj ugotove dejstva. Če bodo te dognale, da so bili ameriški vojni ujetniki linčani, bo Amerika skozi te avtoritete poslala protest Nemčiji, zahtevala zadostneje in kaznovanje krivcev.

Načrt balkanske konfederacije

"Poglavnik" Pavelič konferiral s Hitlerjem

Bern, Švica, 23. okt.—List La Suisse je dobil poročila iz Budimpešte o nemškem načrtu ustanovitve konfederacije balkanskih držav. To naj bi tvorile Rumunije, Ogrska, Bolgarija, Srbija, Hrvaška, Črna gora, Albanija in Slovačija. Ta ne bi bilačasno vključevala Grčije in Turčije.

Poročila trdijo, da so se preliminarne diskuzije o ustanovitvi konfederacije pod nadzlad nacijske Nemčije vršile v glavnem Hitlerjevemu stanu, kamor sta prišla hrvaški "poglavnik" Ante Pavelič in knez Ciril, bolgarski regent.

Načrt je razkril rumunski premier Ion Antonescu na seji članov vladnega sveta v Bukarešti. Tam se je nekaj dni prej nahajal nemški admiral Erich Raeder. Admiral je prišel v Bukarešto iz Budimpešte, kjer je predložil Hitlerjev načrt glede ustanovitve balkanske konfederacije regentu Horthyju.

Masaryk svari pred novimi Badogliji

New York, 23. okt.—Jan Masaryk, podpredsednik Čehoslovake, je ob prihodu v New York iz Londona posvaril zaveznike pred sprejemanjem v svoj krog ljudi, kakršni je maršal Badoglio, predsednik italijanske vlade. "Čehi so razočarani, ker so zavezniki sprejeli Italijo za sobojavnico," je dejal. "Če bodo voditelji Ogrske, Bolgarije, Rumunije in drugih satelitskih držav pretrgali stike s Hitlerjem, ne smejo biti sprejeti tako kot voditelji ljudstev, ki so postale žrtve agresije nacijske Nemčije in fašistične Italije."

VODITELJI DELAVSKIH UNIJ PRI ROOSEVELTU

Diskuzija o reviziji mezdne formule

BROWN ODSTOPIL KOT NAČELNIK OPA

Washington, D. C., 23. okt.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, in A. F. Whitney, reprezentant železniških bratovščin, so se oglasili v Beli hiši in konferirali dve uri s predsednikom Rooseveltom. Opozorili so Roosevelta na naraščajočo draginjo in naglasili, da bo morala njegova administracija nekaj storiti, da se izravna razlika med mezdami, ki so ustaljene, in cenami, ki se dvigajo kljub kontroli.

Voditelji organiziranih delavcev so svetovali Rooseveltu revizijo mezdne formule "malega jekla", ki dovoljuje zvišanje mezd le za petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala 1. januarja l. 1941. Naglašali so, da mora biti mezdna formula elastična, da bodo delavci lahko dobili zvišanje v soglasju z naraščajočimi življenjskimi stroški.

"Cene naraščajo, dočim so mezdne ustajene," je rekel Green. Slično sta izjavila Murray in Whitney. V razgovoru s časniki so razkrili, da je bil glavni predmet diskuzije s predsednikom Rooseveltom revizija mezdne formule. Zahtevali so med drugim odkrjevanje oblasti F. M. Vinsona, direktorja komisije za ekonomsko stabilizacijo, da ne bo mogel razveljavljati odlokov vojno-delavskega odbora in drugih odborov, katere je Roosevelt imenoval.

Vinson si je nakopal opozicijo železniških bratovščin, ker je zavrgel odlok posebnega odbora, da se članom bratovščin zviša plača za osem centov na uro. Te bratovščine imajo 1,100,000 članov.

Prentiss M. Brown je resigniral kot načelnik urada uprave cen (OPA). Roosevelt je resignacijo sprejel. Brown je pred resignacijo izjavil, da je ustavil dvigovanje cen. Roosevelt bo najbrž imenoval Chesterja Bowlesa za načelnika tega urada.

Rudarske stavke v petih državah

Vladni odbor odredil zaslišanje

Washington, D. C., 23. okt.—Okrog 36,300 rudarjev, članov UMWA, je zavajevanih v stavkah v Alabami, Kentuckyju, Illinoisu, Indiani in Ohiju in znamenja kažejo, da bodo nadaljnji rudarji odložili orodje.

Štirje premogovniki v okraju Harlanu, Ky., so morali ustaviti obrat zaradi stavke 9900 rudarjev. Skoro vsi premogovniki v Alabami so prizadeti. Sodi se, da v tej državi stavka okrog 20,000 rudarjev. Jeklarske korporacije, ki operirajo premogovnike, zapirajo jeklarne zaradi pomanjkanja premoga.

V Indiani je zastavkalo 4500 rudarjev, v Illinoisu 1300 in v Ohiju 1065.

Vojno-delavski odbor je pozval uradnike UMWA k zaslišanju. Odbor hoče dobiti od uradnikov informacije, zakaj ne store nobene koraka za preklje stavk. Howard A. Gray, pomožni načelnik administracije za premog, je podal črno sliko o produkciji premoga. Dejal je, da je padla za več milijonov ton kot posledica sedanje in prejšnjih stavk.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kdo bo ščitil bodoči mir?

Oblika novega sveta, ki ima priti po tej vojni, je še vedno v gosti megli. Niti temelji še niso opazljivi. Nobenega dvoma ni, da so mogočne sile na delu oblikovanja vsaj početkov nove svetovne organizacije, ampak to delo se vrši v skritih diplomatskih kotih in javnost se mora zadovoljiti le z golimi ugibanji.

Toliko je gotovo, da je v tem hipu več znamenj za obliko imperialističnega sveta, kakor pa za obliko demokratičnega sveta. Prva oblika pomeni, da se ustvari mogočna dvojezveza ali trojezveza ali k večjemu četverojezveza, ki bo med seboj jamčila za bodoči mir; druga oblika bi pomenila federacijo narodov na podlagi enakopravnosti.

V Ameriki je mnogo glasnikov prve in druge oblike. S strani Rooseveltove vlade oziroma novodealskih demokratov ni še nobene uradnega načrta, kakšna naj bo oblika bodočega sveta. Atlantski čarter, ki je osebná izjava predsednika Roosevelta in angleškega premierja Churchilla, ne omenja nobene oblike. Resolucija o povojnem sodelovanju Združenih držav za ohrano miru, katero je sprejela nižja zbornica kongresa, kakor resolucija, katero zdaj pripravlja senat, ne pove ničesar definitivnega.

Republikanska opozicija je doslej bolj definitivna, to je posamezni voditelji, ne pa uradna izjava stranke same. Newyorški governor Dewey se je izrekel za vojnootbrambno zvezo Združenih držav in Velike Britanije. Po njegovem—pristašev za to idejo ima mnogo—zadostuje, da Združene države in Velika Britanija sami nadzorujeta svet in pazita na mir. To pomeni močno oborožitve Amerike in Anglije, ki morata dominirati ves svet. To bi bil imperialistični mir—kontrola nad politiko in ekonomijo sveta po dveh velikih imperijih.

V Ameriki je mnogo pristašev trojezve: Amerike, Anglije in Rusije. Nekateri bi dodali še Kitajsko—bolj za okrasek, ker Kitajska sama je brez moči napram dvem ali trem velesilam. Skoro bi rekli, da ima načrt te trojezve največ pristašev v ameriških političnih krogih, privatno seveda.

Na drugi strani je Wendell Willkie proti gornjim načrtom. On je glavni republikanski zagovornik demokratične oblike—federacije Združenih narodov. V tem oziru ima pristaše tudi med demokrati.

Glavni predstavnik novodealskih demokratov, ki je doslej javno izpregovoril o tej stvari, je bivši državni podtajnik Sumner Welles. Tudi on se je izrekel za demokratično obliko svetovne organizacije, kakor Willkie. Pojasniti je treba, da je načrt obeh, Willkieja in Wellesa, evolucija demokratične federacije; oba namreč priporočata, da takoj prevzame vodstvo četvorica (Amerika, Anglija, Rusija in Kitajska), katera se kasneje pretvori v eksekutivno široko organizacijo z enakimi pravicami in dolžnostmi.

Na Angleškem je doslej manj jasnosti. Z gotovostjo se lahko reče, da se velika večina torijev (konservativcev) in liberalcev ogreva za trojezvo, ki naj jamči za bodoči mir—torej za imperialistično obliko svetovne organizacije. Trojezvo, kajpada, bi bila Velika Britanija, Združene države in Sovjetska unija. Angleški konservativci se najbolj zanašajo na staro ravnotežje velesil, katere si dele kontrole nad svetom. Anglija že ima dvajsetletni pakt z Rusijo in če pritegne v ta pakt še Ameriko, misli, da bo na konju. Angleški laboriti (delavska stranka) imajo seveda drugačne ideje, toda preciznega načrta iz najnovejšega časa še niso objavili.

Kakor Amerika in Anglija še nimata ničesar uradnega in konkretnega glede oblike novega sveta, tako nima tudi Rusija. S tem pa ni rečeno, da sovjetski molče. To se pravi, da sovjetsko časopisje ne molči—in kar pišejo listi v Moskvi, se lahko smatra za uradno mnenje, kajti ves sovjetski tisk je državni tisk.

Sovjetski tisk do danes še nima absolutno nobenega smisla za kakšno federacijo sveta, niti za kakšne kontinentalne ali pokrajinske (regionalne) federacije; to se pravi, da nima nobenega smisla za demokratično obliko sveta. Zdi se, da se sovjetski državni stinajo s konservativnimi Angleži za ustanovitev trojezve, ki naj kontrolira svet. Imperialistični mir!

Moskovski listi so sovražni vsaki ideji centralnoevropske, vzhodnoevropske ali južnovzhodnoevropske federacije; to—zaključujejo arbitrarno—bi bil "cordon sanitaire" ali pregraja med Rusijo in zapadno Evropo. Z ozirom na imperialistični značaj versajškega miru je ta arbitrarna odvrtnost v Moskvi nekaj razumljivega. Takrat so francoski in angleški imperialisti res poskušali z nekakšnim "kordonom," ki naj varuje centralno in zapadno Evropo pred boljševizmom, kar pa se ni obneslo.

Vsa bojazen sovjetov pa odbade, če je tukaj demokratična federacija, katera skupno jamči za mir na vseh mejah Rusije prav tako, kakor na mejah ostalih držav. Čemu nočejo demokratične federacije? Vsekakor zato ne, ker ne zaupajo demokraciji, katera je nasprotje njihovega totalitarnemu sistemu!

Ta članek je bil spisan, predno se je začela konferenca v Moskvi. V tem času, ko pridejo te vrstice čitatelju pred oči, bo morda že znano, kakšno obliko novega sveta hočejo imeti ruski državni in kakšno imajo v načrtu državni Amerike in Anglije. Morda se bodo kmalu sporazumeli—morda se ne bodo.

Nasle stališče je v tem oziru definitivno. Ako ne bo povojni svet organiziran demokratično v vsaj pokrajinskih federacijah (kontinentalne bi bile boljše), katere so povezane v svetovno federacijo z mednarodno udravo, mednarodno zbornico, mednarodnim sodiščem in mednarodno oboroženo silo—ostane v glavnem vse pri starem. To pomeni, da ostane tudi seme za novo svetovno vojno.

Glasovi iz naselbin

Kako je spoznal Martina Kondo

Herminie. Pa.—Pred mano leži uradna Prosveta z dne 6. oktobra. V njej vidim več slik naših pionirjev, med njimi tudi Martina Kondo, ki sem ga osebnó poznal. Naj vam povem, kako sva se seznanila.

Bilo je leta 1912, ko sem ravno prišel v naselbino Yukon. Bil sem ravno pri večerji, ko vstopi mož—kdo drugi kot Martin Kondo, ki nas pozdravi in vpraša, če smo "Kranjci".—"Ja, stric."—"Nič stric, reci mi samo Martin in zadostuje."—"Kdo pa ste?"—"Sem urednik Glasa Svobode, ki izhaja v Chicagu. Kadar nisem preveč zaposlen, stopim ven po deželi, da dobim kakšnega novega naročnika, kajti ta stvar ne gre drugače naprej."

Nekaj časa me gleda in ko me dobro premeri s svojimi bistrimi očmi, se zopet oglasi: "No, strela kranjska, ali se boš naročil na ta moj list Glas Svobode?" Tiste svoje sveterje si malo natigne in se postavi v pozo, da sem kar trepetal pred njim, ker bil je v resnici pravi hrust. Malo pomislil, nakar vprašam, koliko stane njegov list na leto: "Dva dolarja mi daj in te zapišem v moje okrilje. List boš dobival enkrat na teden. Ko bo mo malo dalje prišli, bomo pa seveda izdajali list vsak dan."

Tako me je mož zapisal v te naše delavske vrste, kjer sem še danes in tudi na razpolago vsem, če je treba kaj dobrega storiti v tem našem zavitem poglavju za boljše delavsko bodočnost kot smo jo bili mi deležni. Zakaj naše protidelavske struje dajo koncesije od danes do jutri le pod pritiskom. Tako smo si polagoma gladili to našo trnjevo pot in istokot tudi Glas Svobode. Če bi že drugače ne bilo nič v njem, je bilo nekaj vredno že samo ime, ki je bilo posvečeno velikiemu pomenu. Kadar si prijel ta list v roke, so te klicale že velike črte—GLAS SVOBODE—da se zbudi in organiziraj, kajti le v tem je moč in nikjer drugje.

Res sem bil naročnik Glasa Svobode toliko časa, dokler ni umrl. In kmalu potem je umrl tudi Martin, oziroma že prej. Iz tistega njegovega lista sem res veliko črpal in spoznaval zapreke, ki so nas nevedne ovirale na vseh koncih in krajih. Imel je tudi precej dobrih dopisnikov. Par se jih še živo spominjam, na primer M. Z. in F. B. iz Barber-tona. Tako sta lepo milatila po naših krvoselih, da je bilo spoštovanja vredno. Seveda vsem ni bilo ustreženo, kajti nekateri si predstavljajo: "Jaz ali pa nihče drugi..." Te zakulisne inkvizicije pitajo narod z nevednostjo po vsem svetu in so proti vsakemu, ki hoče razgaliti njih igre, kajti potem bi res napočili dnevi, ko bi ne mogli več vleči ljudstva za nos. Potem bi bilo konec njih igre.

Ali polagoma vse pride in tudi polje; pa se zopet ponovi tu in tam, enkrat dobro, trikrat slabo. Tako gre po poti večnega potrtja od zibelke do groba. Je res tako: če nisi prišel bogat na svet, boš najbrže odšel v krtovo deželo z istim premoženjem kot si ga imel, ko si se pojavil pred človekom, ki ustvarja vse dobrine in sladkosti tega sveta. Ampak ljudje so taki, da nekaj zgrade, lahko nekaj velikega, potem pa zopet kladivo ali orožje v roke in pobijemo vse, kar smo zgradili. Ampak tega si ne jemlje-mo globoko k srcu, da smo s tem naredili kako posebno zlo sebi in svojemu bližnjemu. To nam je še v zadoščenje, v zadoščenje našim maščevalnim nagonom. Ravno danes se zopet vrtimo po eni poti in uničujemo svet in samega sebe kot še nikdar prej v zgodovini.

Torej lahko noč Martinu, delavskemu prijatelju. On je v resnici sejal delavsko seme v tej objavljeni deželi, kamor je prišlo tudi nešteto naših mladih pa pridnih slovenskih rok, da si tu iztejejo blagor in srečo. Ali nešteto teh naših pridnih žuljavih rok je našlo razočaranje, kajti niso uspeli po svojem načrtu kot so si ga predstavljali še na svoji rodni grudi. Niso našli te naše zlate Amerike, po kateri si

iščemo vsak svojo srečo. Kakor hitro jo primeš za rep, že se ti izmuzne in ti ostane prazna roka. Tudi nekateri naši pionirji niso bili veliko bolj srečni od nas, ki imamo že tudi upognjene hrbtenice, vendar pa ne more nihče reči, da nismo več med živimi. In tako gremo še dan za dnevom vsak s svojo "pelco" do svojega poklica, tako da ne zamudimo našega strica, ki je danes v večji potrebi kot kdaj prej.

Frank Fink.

Sin odšel k vojakom

Hobart, Ind.—Zelim sporočiti javnosti, da je šel 20. oktobra v službo Strica Sama moj sin Jack Krainz, bivši boksar, ki je leta 1931 premagal francoskega tekmečca. Slovo je bilo žalostno za starše, brate in sestre. Jack je bil oženjen. Zelim vsem, da se srečno vrnejo k svojim dragim.

Jakob Krainz.

To in ono iz metropole

Cleveland.—Pri nas smo že dobili bolj mrzlo vreme. No, zdaj ne bomo mogli skoraj drugega pričakovati. Prav nič bi ne godrnjali, če bi imeli lepo vreme do novega leta.

Zadnje čase je bilo v naših naprednih listih, v Prosveti, Enakopravnosti in Proletarcu precej protestov s strani tukajšnjih društev in tudi od drugod proti razdiračem in umazaniam napadalcem pri listu Ameriški Domovini in proti nekaterim njenim dopisovalcem, kot rev. Omanu, rev. Ambrožiču in drugim, ki blatijo eksekutivno Sansa, posebno pa udirajo po Adamiču. To delajo radi tega, ker posebno Adamič simpatizira z našo zavezniško, hrabro Rusijo in prav tako hrabrim partizani.

Tako je treba pokazati tem in drugim maziljenim zagrizencem, ki so polni strupa proti vsaki napredni stvari ali ideji. Gotovo se boje Rusije in njene rdeče armade. Jokajo se po časih, ko so ruski carji, grofje, veleposestniki in drugi paraziti držali rusko ljudstvo v nevednosti, ga pobijali kot živino, ako se je malo poskušilo dvigniti in si pomagati do boljšega življenja.

Ej gospodje! Rusko ljudstvo in rdeča armada se danes bojuje z zavestjo, da bo po zmagi svobodno. Tudi bo znalo varovati to, s krvjo in groznim trpljenjem priborjeno svobodo. Razni trojtje mislijo, da jih bodo pregoljufali in presleplili, kakor se je to posrečilo "krščanski" reakciji v Španiji, in zopet s krvjo zavladajo. Kajpak tudi hrabre partizane sovražijo in pravijo, da so vojni po komunistih. Koliko je to resnica, ne vemo, vemo pa, da partizani niso za diktaturo, oziroma za nazadnjaško in korumpirano prejšnjo Jugoslavijo. Gospodje, vam ne bo več uspelo, da bi držali ljudi v ignoranci, kajti svet gre naprej z duhom časa. Ljudje polagoma spoznavajo goljufe in sleparje, ki prodajajo Boga kot kramarji blage v templju.

Te dni čitamo, da so se zbrali veliki državniki treh velesil na konferenci. Najbolj značilno je to, da so se zbrali v Moskvi. Kdo bi si mislil, da se bodo zbrali v prestolnici one države, ki je bila smrtno osovražena po vseh kapitalističnih državah. Čudno. Sedaj se pa s krvavim Jožetom in njegovimi kolegi skupaj pri eni mizi pogovarjajo o svetovnih problemih. Ali se res svet na glavo obrača, ali gre z duhom časa naprej? Ej, gre naprej. Se nikdar nisem bil od daleč komunist, vendar se mi pa dobro zdi in vsem mojim somišljenikom.

Novice o takih sestankih so res važne, kakor tudi o sijajnih zmagah rdeče armade in osvobodilne fronte v Jugoslaviji. Kaj si danes mislijo vsi oni, ki so bili do zadnjega časa proti vsem tem? Bomo videli, kako se bodo zadržali in obnašali.

Tudi to je dobra novica, da je nedavno naša Slovenska delavska zadruga zveza v collinwoodski okolici kupila tretje trgovsko poslopje na East 200 st. V tem poslopju ima svojo podružno trgovino že okrog 12 let, sedaj pa ga je kupila. To poslopje je eno najlepših v tukajšnji okolici. Predno je zadruga zvela v najem tisto poslopje, sta bili tam dve trgovini, potem so prostore predelali, oziroma spajali oba trgovska lokala.

Torej sedaj ima naša zadruga vse tri trgovine v svojih lastnih prostorih. Kakor so res čudni ti vojni časi, vendar naša zadruga še precej dobro napreduje in upanje je, da bo tako šlo tudi v bodoče. Delavci in delavke, pristopite k zadrugnemu podjetju, ker v zadrugstvu je vaše mesto.

Anton Jankovich, zastopnik.

Zavezniška strategija v Jugoslaviji

II
Misterioznost Mihajlovičevih depeš

Da je bilo imenovanje generala Mihajloviča kot vojnega ministra jugoslovanske ubežne vlade v januarju leta 1942 velika politična zmotà, to zdaj splošno priznavajo v Londonu. To je potisnilo vse ne-Mihajlovičeve gerilce ne le na status nelegitimitnosti, marveč je tudi Mihajlovič sam postal odgovoren za imigrantsko politiko in intrige, nad katerimi ni on imel nobene kontrole. Dejstvo je, da so nekateri ubežniki urgirali imenovanje Mihajloviča zgolj radi tega, da živignejo svoj lastni prestiž v inozemstvu, nakar se nekega dne povrnejo v domovino na vozu njegove (Mihajlovičeve) slave. Ampak za Mihajloviča ni sedaj nobenega izhoda. Če bi bil zdaj odslovljen ali pa če bi sam odstopil, bi to pomenilo toliko, kot če bi sam priznal, da je sodeloval s sovražnikom, česar ga dolbe partizani in ruska vlada; toda dokler ostane v vladi kot vojni minister, toliko časa tudi ne more priti do resničnega združenja gerilskih skupin v Jugoslaviji.

Večina ljudi v tej deželi je bila lo nedavna prepričana, da je nadnaravni Mihajlovič, delajoč skeme in načrte v kakšni temni skalnati duplini, v direktnem stiku z jugoslovansko vlado v Londonu s pomočjo nekega misterioznega radia. To je daleč

Ameriški vojaki delijo slašnice otrokom v nekem italijanskem mestu.

od resnice. Mihajlovič res lahko pošilja svoje depeše jugoslovanski vladi v Londonu in od jugoslovanske vlade lahko prejema depeše, toda vse to le s pomočjo tajnih angleških vojaških častnikov, ki se včasih vtihotapijo v Jugoslavijo in iz nje. Ampak ti angleški častniki včasih ne morejo priti tja, včasih jih na poti doleti smrt in včasih tudi ne morejo iz Jugoslavije. Vsa romantičnost njih službe je njihova, pa naj se zgodi že karkoli.

Dejstvo, da gre vsaka avtentična Mihajlovičeva depeša skozi roke angleške tajne vojaške službe, še ne pomeni, da vsaka depeša, ki jo prejmejo ameriške novinarske agencije od jugoslovanske vlade, ki jo izda v njegovem imenu, v resnici tudi pride od njega. Na podlagi sporazuma z Angleži sme jugoslovanska vlada nastopati v javnosti, kot da ima edino ona tajne in direktne stike z Mihajlovičem. In tako se čestokrat zgodi, da jugoslovanska vlada objavi kako Mihajlovičevo depešo, ki je bila skovana v Londonu in katera ni šla nikdar skozi roke angleške tajne službe. Par primerov:

Mihajlovičeva izjava, ki je bila objavljena po United Pressu v ameriskem časopisju 21. aprila, v kateri je on rekel, da se bo boril, dokler Jugoslavija ne bo svobodna slehernega Nemca in Italijana, da bo on udaril, ko bodo zavezniški invadirali Balkan in da on ni bil nikdar v zvezi s kakšnim italijanskim generalom—to depešo so skovali v Londonu nekateri člani jugoslovanske vlade in jo izdali z Mihajlovičevim podpisom.

Dne 13. junija je New York Times objavil depešo United Pressa iz Londona, v kateri je bilo rečeno, da je Mihajlovič iz svojega skrivališča v Jugoslaviji po radiju sporočil jugoslovanski vladi v Londonu, da čaka z 250,000 možmi na invazijski signal in da bo on v 24 urah po invaziji zavzel vsa osiščena letališča v Jugoslaviji. Depeša je dostavila, da je Mihajlovič v stalnih stikih z jugoslovansko vlado v Londonu s pomočjo tajne radijske postaje. Tudi ta klasična basen je bila skovana po

nekaterih jugoslovanskih ubežnikih v Londonu. Resnica je, da ne prva ne druga depeša ni šla skozi angleško tajno vojaško službo, ki je edini avtentični vir za komunikacije z Mihajlovičem.

Propagandistična konfuzija o gerilih

Jugoslovanski ubežniški krogi se še vedno poslužujejo svojega publicitetnega sredstva, da pripisujejo partizanske bitke z osiščem Mihajloviču. Neki srbski partizan po imenu Gajič, ki so ga Nemci ujeli zadnjo zimo in poslali v ujetniško taborišče na Norveško, od koder je ušel preko Švedske, je zadnjega junija pravil v Londonu pred pričami, da je bil leta 1942 v bitki z Nemci za neko vas, ki je v teku bitke enajstkrat prišla v druge roke in da so se partizani končno morali umakniti. Tedne pozneje pa je na lastna ušesa slišal jugoslovansko radijsko oddajo iz Londona, v kateri je govornik pel slavo Mihajloviču za tisto vrlo zmago.

Nekaj novejših primerov: Dne 5. junija je New York Times priobčil depešo United Pressa iz Londona, v kateri je bila citirana jugoslovanska vlada, "da so bile osiščene armade, ki so skušale zdrobiti gerilce generala Draže Mihajloviča, pogane nazaj proti Hrvaški in Sloveniji." Toda po berlinski transoceanski radiooddaji z dne 28. maja, ki jo je prestregla in prestavila oficalna britska radijska služba, je imel tedaj Mihajlovič le še 10,000 mož, partizanski poveljnik Tito pa 15,000 do 20,000 bojevnikov.

Dne 11. junija je dnevnik Herald Tribune v New Yorku prinesel depešo United Pressa iz Londona, v kateri je rečeno, da je jugoslovanska vlada izjavila, da so se "osiščene sile preble v črnogorsko vas Savnik, kljub besnemu odporu gerilskih sil generala Draže Mihajloviča." Ampak oficalna angleška prestavniška transoceanska poročila z dne 31. maja daje priznanje partizanom za besne boje pri vasi Savnik, kjer so se morali Nemci poslužiti tankov in letal. Celotnostnik Bogdan Mihajlovič (nič v sorodu z Dražem), ki je nedavno pobegnil kot zaupnik generala Mihajloviča in katerega citira Ray Brock v New York Timesu v svojem poročilu dne 27. junija iz Ankare, pravi, da ima Mihajlovič nad 60,000 mož, ne-Mihajlovičevi gerilci pa štejejo okrog 70,000. Torej vse številke—razen jugoslovanske ubežne vlade—neglede kako so si drugače v nesoglasju, priznavajo ne-Mihajlovičevim gerilcem večje število mož kot je četnikov.

Kljub temu pa Trifunovićev kabinet nič bolj ne upošteva trdih dejstev kot jih je upoštevala Jovanovičeva vlada. Namesto da bi se skušala pobotati s partizani, je pa novi nadomestni vonji minister general Živković, ki je bil nekoč sam načelnik zloglasnega diktatorskega režima v Jugoslaviji, dne 29. junija izdal iz Londona ukaz, da se morajo združiti vsi gerilci "okrog tujnega sina našega ljudstva generala Dragoljuba Mihajloviča." To se je zgodilo dan potem, ko je kralj Peter v svojem radijskem govoru Jugoslaviji, seveda na previden nasvet zaveznikov, opustil staro, edino pro-Mihajlovičevsko (D dalje na 3. strani)

Prebivalci Neapla pozdravljajo ameriške vojake kot osvoboditelje.

Sateliti

BI RADI ZAPUSTILI
LADJO, KI SE POGREZA
(Office of War Information)

Različni govori voditeljev satelitskih dežel so v teku zadnjih dni vzbudili v Washingtonu po mnenju nekaterih opazno sumnja, da si te uradne osebnosti v naprej pripravljajo nove politične pozicije, na katere se nameravajo umakniti v trenutku, ko bo postalo jasno, da se ne morejo več držati na tleh.

Govor Pierra Lavala je zelo zanimiv iz naslednjih vzrokov: Uvod tega govora spominja na govor boljševikov, ki se je odigral v Parizu, ko je Laval, ki se je odločil za umak iz Francije, govoril o "novi francoski državi". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo" in "svojo pravo". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo".

Franc je v svojem govoru od leta 1940 naprej govoril o "novi francoski državi". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo". Laval je govoril o "novi francoski državi", ki bo imela "svojo pravo" in "svojo pravo".

Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra.

Ministrski predsednik Pibul na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra. Na Madžarskem se je odigrala nova igra.

General George Patton, poveljnik ameriške armade, ki je invadiriral Sicilijo, se razgovarja z ranjenimi vojaki.

presenetljiv razvoj. Proslava obletnice tripartitnega pakta pred teden je bila zelo formalna in čisto trezna. Ribbentrop se je ves čas le zagovarjal. Niti Ribbentrop niti Goebbels v svojem zadnjem govoru nista več priznavala one tradicije nacističnih govornikov, ki zahtevajo, da se je treba srdito norčevati iz Churchilla, Roosevelta in drugih anglo-ameriških uradnih osebnosti. Goebbels je porabil to priliko, da uvede novo geslo, ki je imenoval Nemčijo "republikansko Führer-državo". In ako ravno je s poudarkom obupal nad vsemi možnostmi "razumevanja in podpore" v zaveznikih, ki goebbels vendar na bolj subtilen način ponovil svoj poziv iz meseca februarja, ko je dne 4. II. 1943 poklical one "jasno misleče" ljudi v Londonu in Washingtonu, ki poznajo boljše, višje nevarnosti.

Poskusi evropskih satelitov, da bi se nekoliko oddaljili od pozicije nacistov, je morda pred vsem popuščanje napram nasprotnim elementom v domačem javnem mnenju. Nacisti so zelo vzemirjeni radi negativnih tendenc, ki groze uničiti njihov novi red, ter so se ponizali do nekaterih prijaznih gest napram manjšim narodom in v nekaterih slučajih celo obetali neke vrste psevdoneodvisnost. Toda na drugi strani so pa te spremembe v držanju satelitskih vodstev morda začetne poteze zviti oportunistov, ki si prizadevajo zlahajati svoje zveze z Nemčijo, ki ima očitno vedno manj izgledov za to, da zmaga v vojni. Ker pa nekatere važne izjave preko radija dokazujejo, da imajo nacisti svoje prste vmes, bi bilo možno te najnovejše govore razumeti tudi kot namigavanja na možnosti miru. Cutiti je, da Laval in Franco morda zdaj poskušata kljub vsemu, kar imata še poleg tega v mislih, splavati v take pozicije, da bi mogla postati posredovalca.

Washington.—Ko je predsednik Roosevelt razodel, da se je udeležilo 855 letal ameriškega poleta z dne 8. oktobra na Bremen in Vogesack v Nemčiji, je porabil to priliko, da objavi ameriškega ljudstvu, koliko doprinejo vsi k takim napadom v pogledu oskrbe. Predsednik je povedal, da se je nahajalo v teh 855 letalih, letelcih trdnjavah, Liberatorjih in Thunderbolt-lovih, več kot 5000 mož posadke. S seboj so nesli 2,500,000 funtov bomb, 2,750,000 strelcev municije in—nekoliko presenetljivo—800 funtov zemeljevidov. Od njih vseh skupaj pokrita distanca znaša 850,000 milj. Če samo pri poletu v zrak, ko so obletovali letališče in pristali, so pretekli 1400 milj na tleh. Nad zovražnim ozemljem so se nahajali dve do šest ur.

Ta polet sam je potrošil skoraj 1,000,000 galon bencina in približno 25,000 galon masnega olja.

To je eden vzrokov, je dejal predsednik, nanašajoč se na poslednjo točko, zakaj je bila za ameriške avtomobiliste zmanjšana količina bencina, katero imajo na razpolago.

Preročišče v Delphi

(Odlomek iz potopisa)
B. K.

(Se nadaljuje.)

"Žalostno za predavatelja, ki mora ljudi loviti in priganjati na svoja predavanja!" je rezko pripomnila Lidija. Ogorčena je bila dvojno. Užaljena nad profesorjevim opozorilom ni šla na predavanje, kar je seveda njena mama, tudi ena izmed njegovih oboževalčic, izvedela in jo zato prijala. Lidija je odgovorila predrzno in po materinem mišljenju žaljivo za gospoda profesorja. Mati se ni znala drugače braniti pred njo in ji je neosnovano njenih kritičnih opazk skušala zavreči s trditvijo, da so tik pred odhodom ladje pozvali gospoda profesorja na neko domačo univerzo in zato nima Lidija pravice ga kritizirati. Dekle je umolknilo in mati se je že veselila, da se je poboljšala in spoznala svojo napako. Tedaj pa je nenadoma Lidija težko vzdihnila, malo pogledala svojo ljubo mamico, ki je ravno oblačila večerno obleko, in žalostno, polno sočutja pripomnila: "Uboga zgodovina!"

Itea je zelo majhno mesto z nizkimi stavbami. Nič posebnega ni reči o njem. Edina posebnost je bil prometni stražnik, ki je radi nas moral vršiti službo pred vhodom v ozko ulico, ki je peljala v smeri, kamor smo morali iti. Avtomobili so prišli deloma iz zelo oddaljenih Aten, deloma iz kakšnega nam neznane bližnjega mesta, kajti Itea nima potrebnih prevoznih sredstev za radovedne potnike, ki prihajajo v Delfe past radovednost nad razvalinami in bivšo starogrško slavo. Zato smo seveda morali avtotaksije masno plačati. Bržkone je bil v plačilu zapopaden tudi kakšen honorarček za stražnika, ki je razporejal odhod naših avtomobilov. Tega honorarčka, četudi ga mogoče v resnici niti ni dobil, je bil kravo potreben. Rokav njegove leve roke, s katero je dajal znamenja, se je pod pazduho še komaj držal suknje. Šivi so bili preprani in izpod suknje in rokava se je belila srčica. Po domače povedano: gospod stražnik v rjavi uniformi je bil raztrgan. V Atenah sem videl boljše oblečene prometne stražnike, ki so radi večje vidnosti nosili bele narokavce. Temu stražniku v Iteu ni bilo treba belih narokav, namesto njega mu je dobro slušalo, žila belina pazduhe. Vsakdo se je radi te njegove posebnosti pozorno ozrl nanj in se nikakor ni mogel preprečiti zoper grški policijsko-prometni red. Če je zaradi tega mogoče nekoliko trpel ugled grške države pred tujci, ni nič škodovalo, kajti glavno je vendarle cestnoprometni red. Do tega pa se lahko pride na različen način in po različnih potih kakor v—Rim. Torej tudi z raztrganim rokavom.

Po štirje smo se usedli v avtotaksijo in smo mimo stražnika z raztrganim rokavom zavili po cesti v Delfe. Ulica, po kateri smo se peljali, je bila še dovolj široka, kar v južnih krajih ni vedno najti. Zlasti pa ne v starejših mestih. Hitro smo prišli iz mesta. Cesta je šla skozi oljkino polje, ki je bilo zorano kar po zoranje pri nas njive. Nekaj čudnega je bilo v tem pogledu. Oljkin drevesa, velika kot so po navadi vrbe v naših vaseh, so bila vsajena v vrstah kot trte v prleklih vinogradih, zemlja pod njimi pa je bila zorana. Nek poseben vonj, pomešan s smradom cestnega prahu, se je skrival nad cesto, ki je peljala skozi oljkin gozd. Oljka je važno drevo v prehrani grškega ljudstva, ki ne razpolaga z velikimi polji. Kar sem videl Grčije, sem prav za prav razen tega oljčnega polja, ki se je raztezalo od Itee in skoraj do vnožja Delfov, videl zgolj pust, kamenit svet. Rodovitna pokrajina, bližja našim očem, se nam je pokazala šele, ko smo se ozirali z bližnjega hriba po okolici Soluna. Grško ljudstvo živi danes zelo slabo. Tudi pravega dela nimajo v tistih pustih krajih, zato posedajo pred hišami in veliko dni v letu jim mine v klepetu in mogoče tudi petju, vsekakor pa v precejšnji bedi. Žive skrajno slabo in danes bi jim ne mogla pomagati še tako modra Pythia, četudi bi živeła. (Kolkor jim je pomagala takrat, vemo iz zgodovine. Tistemu, ki dela in prideluje, se

Slika kaše letnika, katere so zavezniški osvobodili v St. Di Barreanu, Italija.

že tisočletja godi enako in nobena Pythia, četudi je bila po mnenju naivnega ali pa lažnjivega zgodovinarja politično in religiozno središče stare Grčije. Zanimivo je pomisliti na to skupnost in vzporednost politike in religije, ki jo gospod profesor pripisuje Pythiji... Nekdo nam je povedal, kako živi preprost grški človek iz ljudstva. Opol dne si za obed postavi na mizo kosček črnega kruha in krožnik s šestimi oljčnimi sadeži. Toda njegov obed je samo v tem, da kruh pogleda, olive pa samo z jezikom obliže, poje jih s kruhom vred šele za večerjo... To je pripovedoval neki gospod z ladje in mislil pri tem, da nam je povedal duhovit "vic" (Kaj je dandanes že vse lahko "vic"!).

Ko smo prevozili oljčni gozd, smo zavili na desno in cesta se je začela v serpentinah spenjati in viti vedno višje. Avtotaksiji so težko sopihali in komaj premagovali strmino. Dva sta menda med potjo obšla in potniki so se stlačili na druge, ki so sicer že imeli svoje, toda drugače ni šlo. Pred nami je tudi kresal avtotaksi, ki je komaj zmagoval. Naš sofer pa je dobil ambicijo, in ker se je njegov motor že navadil strmine, ga je pogljal še bolj, da smo kresajočega prehiteli. V njem se je peljal dalmatinski "gospare" s svojo družino (debelo soprogo, ovenelo hčerko in menda njenim ženičnom). Mahali so nam in žugali, ko smo jih prehiteli. Zdaj so se hoteli izkazati še oni in njihov sofer je skušal pritiskati na nas. Komaj smo prišli po strmini do novega ovinka, že smo slišali žalostno, krehajočo hupo našega zanamca. Glas hupe je bil ves otožen in žalosten, kakor da pozniho prosil odpuščanja. Sopotnik v našem avtotaksiju je pri pomnil: "Prah, ki ga puščamo mi za seboj, mu škoduje. Črlo mu žge. Ali slišite, kako hripavo kriči hupa?" Zasmejali smo se, sofer pa je spet pogljal in kmalu smo bili za precejšnjo dolžino pred njimi. Ker smo prišli nato na planoto, se nam sploh zanamci niso mogli več približati. Peljali smo se še skozi dva kraja. —Povsod smo se pozdravljali z domačini, ki so nam ponekod vračali pozdrav s hilerijanskim dviganjem roke. Ni smo vedeli, ali je bilo to slučajno, ali pa so mislili mogoče, da smo Nemci. Tu pa tam je pogledalo kakšno dekle in možki smo seveda hitro uporabili tisto boro novogrščine, ki nas jo je v ta namen že naučil sofer na otoku Krfu. "Kali mera, gala nešpinila!" —"Dober dan, lepa gospodična!" Majhen nasmešek, odzdrav in, če si se obrnil, ti je ponekod katera še pomahala v slovo... Sredi bede in zgubanih, prerano ostarelih obrazov sem včasih ujel pogled kakšnega lepega dekleta. Če je Grkinja lepa, je res lepa in na lastne oči sem se na dveh ali treh primerih prepričal, da ni laž, če se trdi, da imajo ženske v Grčiji še vedno tisti znani grški profil z značilnim nosom. Seveda se to sreča zelo poredko. Tu na deželi so bili po večini vsi obrazi močno ogoreli in težko utrjeni, le v Atenah so bila dekleta čila, brhka in so rada metala okrog sebe živgajoče črnozarne poglede. Seveda so bila močno sminkana in popudrana. Zato niso bila več tista dekleta s Krfa in Itee, to so bile že mestne gospodične.

Vozili smo se precej časa, preden smo dospeli do delphijskih razvalin. Koliko km je znašala naša pot, se nisem zanimal, ker se mi ni zdelo važno. Bili smo med zadnjimi, ki smo dospeli do razvalin. V Iteu smo predolgo izbirali avtotaksi in se tako zamudili. Vodniki niso hoteli prezačeti, dokler nismo prišli vsi potniki. Tako smo tudi mi morali čakati še na nekatere zamudnike. Ustavili smo se bili pred muzejem, ki stoji neposredno ob razvalinah nekoč tako slavnega mesta Delphi. Mesto je ležalo pod 2459 m visoko goro Parnas, kamor bi naj po stari legendi hodili pesniki po inspiracijo. Gora je precej strma in ne verjamem, da bi jo bil lahko vsak mirno preplezal. Za slovenske zastopnike umetnosti bi se seveda ne bilo bati, ker je del našega naroda zelo vešč v gorskem plezanju, zato bi tudi naši pesniki kaj hitro splezali na vrh Parnasa in dobili inspiracijo... Tako, da za Slovence ta legenda ne drži. Pri Grkih je mogoče res držala, ker menda niso gorski turisti in je bržkone zanje pomenilo plezanje na Parnas za komaj dossegljivo dejanje, zato so ga pripisali le pesnikom, ki lahko s svojimi visokoletnimi miselnimi poletje v Parnasove višine, da potem sploh več ne vidijo, kaj se na zemlji godi, in poje zato o rajskih višavah in veseljju, o svojem jazu in bogovih, z zemlje pa opevajo kvečjemu kakšno žensko, vse drugo jim je tuje... Kakor rečeno: za Slovence je grški običaj plezanja na Parnas brez pomena, ker jim ne dela nobenih težav. Zato pa spleza pri nas marsikdo nanj. Nekateri se spuste na pot še z berglami. Tako tudi ne velja za nas stari pregovor "Veliko je poklicanih, malo izvoljenih", (kar se namreč Parnasa tiče), ampak je pri tem plezanju na Parnas ravno narobe: vsi so poklicani in, ker smo Slovenci dobri gorski turisti, so tudi pri nas vsi izvoljeni... O tem se človek lahko prepriča, če gre mimo kakšne slovenske knjigarne!

(Dalje prihodnjič.)

Zadržanje Jugoslavije

MORA BITI VZOR ITALIJANSKEMU REŽIMU
(Združeni odbor južno-slovenskih Amerikancev)

New York Times z dne 17. oktobra 1943 prinaša pod gornjim naslovom sledeče pismo Save N. Kosanoviča:

"V uvodnem članku 'Vojna in revolucija', ki je izšel v Timesu dne 10. oktobra, so navedene kot največji znak politične zrelosti sledeče besede grofa Sforze: 'Kakršna koli poslednja politična mišljenja mene in mojih prijateljev, so podrejena eni vrhovni dolžnosti—edinstvo vseh Italijanov v vojni z Nemčijo. Jaz smatram za izdajo Italije vsako opozicijo proti vladni Badogliji, dokler se on vojskuje z Nemčijo...'

In kot znak pomanjkanja politične zrelosti navaja uvodnik ono, kar se dogaja v Jugoslaviji, 'kjer osebne protivnosti in politične strankarstvo preti z izpodkopanjem narodnega edinstva in postavlja daljnje breme na ameriške in britanske armade... So slučaj, kjer politične klike ali partizanska gibanja zahtevajo, da ustvarijo svojo lastno politično mašino in nekateri od teh so ravno toliko zainteresirani v borbi za 'revolucijo', kakor za skupno zmago."

Ne morem se strinjati z gornjimi trditvami. Ako se kje pokaže na politično zrelost nekega naroda, je to v pripravljenosti, da se bori za svoje ideale in napredek z demokratičnim sredstvom glasovanja, kadar je to mogoče, a tudi z borbo, kadar je treba, z orožjem, da se ta demokratska sredstva morejo prilagoditi. Srbi, Hrvati in Slovenci v Jugoslaviji so že dve leti brez pomoči in dolgo celo brez razumevanja od strani Velike Britanije in Amerike v brezprimernem boju z bojno mašinerijo fašizma in nacizma. Mnogo so uspeli, ne toliko z orožjem—ki ga nimajo v obilnosti—kolikor z vero v svoj ideal in pripravljenost, da za ta ideal umrejo.

Vsak prijatelj italijanskega naroda mora z obžalovanjem gledati na globoko tragedijo naroda, katerega je demoraliziral režim in dovedel do tega, da kasneje po premirju z zavezniškimi orožjem maloštevilnim Nemcem. Na primer 80,000 italijanskih, perfektno oboroženih vojakov na Korziki je dovolilo 20,000 nacistom, da so se rešili in dalje delijo smrt zaveznikom, zasužnjenim narodom pa tudi Italijanom samim. To je rezultat "politične modrosti"! Če bi bilo le malo "politične nezrelosti" jugoslovanskih partizanov na Korziki, bi gotovo naredili boljše uslugo stvari človečnosti.

Napaka grofa Sforze je poskus, da "zadini vse Italijane proti Nemcem"—to je fašiste in antifašiste. Poskus preti iz 20-letnega fašističnega režima v novi režim z ljudmi, ki nosijo odgovornost za vse ono, kar se je dogajalo v Italiji skozi 20 let, je tragedija za demokracijo. Mislim, da je aksiom, kateri ne potrebuje dokazovanja, da je druga svetovna vojna kriv prvi kompromis, katerega so predstavniki demokracij napravili s fašizmom. Čim so vodje sveta napravili prvi korak za kompromis, so demokracije stopile na spolzko pot, ki je dovedla do vojne in to v času, ko je fašizem to želel. Fašizem je bil pred 20 leti legitimirah od zapadnih demokracij kot "bratitlj" sveta pred boljševizacijo. Danes se pa vendarle Sovjetska unija, Združene države in Britanija nahajajo na eni fronti v interesu civilizacije.

Poskus kompromisa danes, da se uporabijo kvizlingi in polkvizlingi, lahko znači izgubljen mir. In takozvano varovanje življenja in preprečitev revolucije bo dalo iste rezultate, kakršne je človeštvu dal kompromis z Mussolinijem in Hitlerjem skozi prešlih 20 let. Strah pred socialno revolucijo se zopet pojavlja, da reši fašizem pred smrtjo, kakor mu je pomagal, da se rodi.

Ameriška in francoska revolucija sta bili največja inspiracija za človeštvo. Bojazen pred revolucionarno-misljo ni v interesu vloge, katero igra Amerika

v svetu, namreč da vsak narod ima pravico, da sam odloča o svoji usodi.

Ako bi se Združene države znašle pod nacistično okupacijo, sem prepričan, da bi se dvignilo gibanje osvobodilne borbe v nestetih mestih Združenih držav. Sovražniki bi to revolucionarno borbo gotovo nazivali borbo "klik in frakcij". Medtem jaz verjamem, da bi bila to borba za ideale ogromne večine ameriških državljanov in za ideale človečnosti.

Današnja jugoslovanska gibanja za svobodo so takega značaja.

V Jugoslaviji moške in žene žrtvujejo svoja življenja pozabljajoč na svoje osebnosti. To pa žrtvovalnost je državljanska vrлина in znak politične zrelosti. Vsak iskren prijatelj italijanskega naroda mora želeti in pomagati takemu gibanju v Italiji. Samo preko njega more italijanski narod priti do moralnega zdravja po dvestih letih fašizma. Grof Sforza in Badoglio poskušata danes ugasniti to gibanje.

Save N. Kosanovič.
New York, 13. oktobra 1943.

Nemška letalska sila v Rusiji okrnjena

Posledica bombardiranja nemških mest

London, 23. okt.—Hitler je moral potegniti štiri petine nemške letalske sile iz Rusije za obrambo Nemčije pred bombnimi napadi s strani ameriških in angleških bombnikov. V zadnjem januarju je bila še tretjina vse nemške letalske sile koncentrirana v Rusiji.

To deklaracijo je podal britski uradni komentator. On je naglasil, da bližajoča se zima na vzhodni fronti ni faktor, povezan s potegnitvijo nemških bojnih letal iz Rusije. Nemška letala so prihajala domov, ko se je zavezniška letalska ofenziva poostрила.

Komentator je razkril, da je Hitler "koncentriral dve tretjini letalske sile doma za odbijanje angleških in ameriških bombnih napadov na nemška mesta in industrijska središča v tem mesecu." Samo ta sila stoji med Nemčijo in sistematičnim uničevanjem nemških mest in industrijskih središč, je dejal. "Nobena dvoma ni, da je potegnitev nemških bojnih letal iz Rusije veliko prispevala k uspehom ruske oborožene sile v bojih proti sovražniku."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

večvo politiko in je izrazil svoje občudovanje "vsem onim narodnim bojovníkom, neglede pod kakšnim časnim imenom se že bore, ki so tako uspešno vrgli nazaj novo nemško ofenzivo." In manj kot mesec dni pozneje je Anglija formalno priznala partizanske gerile.

Neki dobro znani Srb, ki se že dolgo ne strinja s politiko svoje vlade napram gerilec, po imenu Stanoje Simić in jugoslovanski poslanik v Kuibisevu (Rusija), ni čakal na britsko znamenje. On je že 7. maja uporno pričel serijo tedenskih radijskih oddaj v Jugoslavijo iz svoje ambasade v Kuibisevu, v katerih poveličuje značilne boje jugoslovanskih partizanov proti osilšču.

In tako vidimo jugoslovansko ubežno vlado, ki je prav tako nezmogljiva poravnati konflikt med partizani in Mihajlovičem kot privesti Srbe in Hrvate do združenja. Na predvečer zavezniške invazije Balkana nam ta vlada predočuje sliko svojega kabineta v Angliji in svojega poslanika v Ameriki, ki sta za Mihajloviča, na drugi strani pa poslanika v Rusiji, ki je za partizane, in mladega kralja, ki se na pritisk Anglije skuša ob enajsti uri izreči za obe skupini jugoslovanskih gerilec.

(Se nadaljuje.)

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico
Cook Co. \$7.50 za celoletno, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Kako je spoznal Martina Kondo

Herminal, Pa.—Pred mano leži
uradna Prosveta z dne 6. okto-
bra. V njej vidim več slik na-
ših pionirjev, med njimi tudi
Martina Kondo, ki sem ga osebo-
no poznal. Naj vam povem, ka-
ko sva se seznanila.Bilo je leta 1912, ko sem ravn-
o prišel v naselbino Yukon. Bil
sem ravno pri večerji, ko vstopi
mož—kdo drugi kot Martin Kon-
da, ki nas pozdravi in vpraša, če
smo "Kranjci". "Ja, stric."—
"Nič stric, reci mi samo Martin
in zdostuje."—"Kdo pa ste?"—
"Sem urednik Glasu Svobode, ki
izhaja v Chicagu. Kadar nisem
preveč zaposlen, stopim ven po
deželi, da dobim kakšnega novega
naročnika, kajti ta stvar ne gre
drugače naprej."Nekaj časa me gleda in ko me
dobro premeri s svojimi bistri-
mi očmi, se zopet oglasi: "No,
strela kranjeka, ali se boš naro-
čil na ta moj list Glas Svobode?"
Tiste svoje sveterje si malo na-
tegne in se postavi v pozo, da
sem kar trepetal pred njim, ker
bil je v resnici pravi hrust. Ma-
lo pomislim, nakar vprašam, ko-
liko stane njegov list na leto:
"Dva dolarja mi daj in te zapi-
šem v moje okrilje. List boš do-
bival enkrat na teden. Ko bo-
mo malo dalje prišli, bomo pa
seveda izdajali list vsak dan."Tako me je mož zapisal v te
naše delavske vrste, kjer sem še
danes in tudi na razpolago vsem,
če je treba kaj dobrega storiti
v tem našem zavitem poglavju
za boljšo delavsko bodočnost kot
smo jo bili mi deležni. Zakaj
naše protidelavske struje dajo
koncesije od danes do jutri le
pod pritiskom. Tako smo si pola-
goma gladili to našo trnjevo pot
in istotako tudi Glas Svobode. Če
bi že drugega ne bilo nič v njem,
je bilo nekaj vredno že samo
ime, ki je bilo posvečeno velike-
mu pomenu. Kadar si prijel ta
list v roke, so te klicale že veli-
ke črte—GLAS SVOBODE—da
se zbudi in organiziraj, kajti le
v tem je moč in nikjer drugje.Res sem bil naročnik Glasu
Svobode toliko časa, dokler mi
umrl. In kmalu potem je umrl
tudi Martin, oziroma že prej. Iz
tistega njegovega lista sem res
veliko črpal in spoznaval zapre-
ke, ki so nas nevedne ovirale na
vseh koncih in krajih. Imel je
tudi precej dobrih dopisnikov.
Par se jih še živo spominjam, na
primer M. Z. in F. B. iz Barber-
tona. Tako sta lepo mlatila po
naših krvosedah, da je bilo spo-
tovljanje novo. Seveda vsem ni
bilo ustreženo, kajti nekateri si
predstavljajo: "Jaz ali pa nihče
drugi..." Te zakulisne inkvizic-
ije pitajo narod za nevednostjo
po vsem svetu in so proti vsake-
mu, ki hoče razgaliti njih igre,
kajti potem bi res napočili dne-
vi, ko bi ne mogli več vleči ljud-
stva za nos. Potem bi bilo konec
njih igre.Ali polagoma vse pride in tudi
pojde; pa se zopet ponovi tu in
tam, enkrat dobro, trikrat slabo.
Tako gre po poti večnega potnja
od zibelke do groba. Je res ta-
ko: če nisi prišel bogat na svet,
boš najbrže odšel v krtovo deže-
lo z istim premoženjem kot si ga
imel, ko si se pojavil pred člo-
vekom, ki ustvarja vse dobrine
in sladkosti tega sveta. Ampak
ljudje so taki, da nekaj zgrade,
lahko nekaj velikega, potem pa
zopet kladivo ali orožje v roke
in pobijemo vse, kar smo zgra-
dili. Ampak tega si ne jemlje-
mo globoko k sru, da smo s tem
naredili kako posebno zlo sebi in
svojemu bližnjemu. To nam je
še v zadoščenju, v zadoščenju na-
šim masčevalnim nagonom. Rav-
no danes se zopet vrtimo po eni
peti in uničujemo svet in same-
ga sebe kot še nikdar prej v zgo-
dovini.Torej lahko noč Martinu, de-
lavskemu prijatelju. On je v
resnici sejnal delavsko seme v tej
obljubljani deželi, kamor je pri-
šlo tudi nešteto naših mladih pa
pridnih slovenskih rok, da si tu
iztečejo blagor in srečo. Ali ne-
šteto teh naših pridnih žulja-
vih rok je našlo razočaranje, kaj-
ti niso uspeli po svojem načrtu
kot so si ga predstavljali še na
svoji rodni grudi. Niso našli te
naše zlate Amerike, po kateri siiščemo vsak svojo srečo. Kakor
hitro jo primeš za rep, že se ti
izmuzne in ti ostane prazna ro-
ka. Tudi nekateri naši pionirji
niso bili veliko bolj srečni od
nas, ki imamo že tudi upognjene
hrbtenice, vendar pa ne more
nihče reči, da nismo več med ži-
vimi. In tako gremo še dan za
dnevom vsak s svojo "pelco" do
svoje poklica, tako da ne za-
mudimo našega strica, ki je da-
nes v večji potrebi kot kdaj prej.
Frank Fink.

Sin odšel k vojakom

Hobart, Ind.—Želim sporočiti
javnosti, da je šel 20. oktobra v
službo Strica Sama moj sin Jack
Krainz, bivši boksar, ki je leta
1931 premagal francoskega tek-
meca. Slovo je bilo žalostno za
starše, brate in sestre. Jack je
bil oženjen. Želim vsem, da se
srečno vrnejo k svojim dragim.
Jakob Krainz.

To in ono iz metropole

Cleveland.—Pri nas smo že
dobili bolj mrzlo vreme. No,
zda ne bomo mogli skoraj dru-
gega pričakovati. Prav nič ni be-
godrnjali, če bi imeli lepo vre-
me do novega leta.Zadnje čase je bilo v naših na-
prednih listih, v Prosveti, Ena-
kopravnosti in Proletarcu precej
protestov s strani tukajšnjih
društev in tudi od drugod proti
razdiračem in umazaniam napa-
dalcem pri listu Ameriški Do-
movini in proti nekaterim njem-
nim dopisovalcem, kot rev. Ama-
nu, rev. Ambrožiču in drugim,
ki blatijo ekspektivo Sansa, po-
sebnost pa udrihajo po Adamcu.
To delajo radi tega, ker posebno
Adamci simpatizira z našo za-
veznico, hrabro Rusijo in prav
tako hrabrimi partizani.Tako je treba pokazati tem in
drugim maziljenim zagrizcem,
ki so polni strupa proti vsaki na-
predni stvari ali ideji. Gotovo
se boje Rusije in njene rdeče ar-
made. Jokajo se po časih, ko so
ruski carji, grofje, veleposestniki
in drugi paraziti držali rusko
ljudstvo v nevednosti, ga pobijali
kot živino, ako se je malo
poskusilo dvigniti in si pomagati
do boljšega življenja.Ej gospodje! Rusko ljudstvo in
rdeča armada se danes bojuje z
zavestjo, da bo po zmagi svo-
bodno. Tudi bo znalo varovati
to, s krvjo in groznim trpljenjem
poborjeno svobodo. Razni tro-
tje mislijo, da jih bodo pregolju-
fali in preslepili, kakor se je to
posrečilo "krščanski" reakciji v
Spaniji, in zopet s krvjo zavl-
dajo. Kajpak tudi hrabre parti-
zane sovražijo in pravijo, da se
vojni po komunistih. Koliko
je to resnica, ne vemo, vemo pa,
da partizani niso za diktaturo,
oziroma za nazadnjaško in ko-
rumpirano prejšnjo Jugoslavijo.
Gospodje, vam ne bo več uspelo,
da bi držali ljudi v ignoranci
kajti svet gre naprej z duhom
časa. Ljudje polagoma spozna-
vajo goljufe in sleparje, ki pro-
dajajo Boga kot kramarji blago
v templju.Te dni čitamo, da so se zbrali
veliki državniki treh velesil na
konferenci. Najbolj značilno je
to, da so se zbrali v Moskvi. Kdo
bi si mislil, da se bodo zbrali v
prestonici one države, ki je bila
smrtno osovražena po vseh kapi-
talističnih državah. Čudno. Se-
daj se pa s krvavim Jožetom in
njegovimi kolegi skupaj pri eni
mizi pogovarjajo o svetovnih
problemih. Ali se res svet na
glavo obrača, ali gre z duhom ča-
sa naprej? Ej, gre naprej. Se
nikdar nisem bil od daleč komu-
nist, vendar se mi pa dobro zdi
in vsem mojim somišljenikom.Novice o takih sestankih so
res važne, kakor tudi o stajnih
zmagah rdeče armade in osvobo-
ditelne fronte v Jugoslaviji. Kaj si
danes mislijo vsi oni, ki so bili
do zadnjega časa proti vsem
tem? Bomo videli, kako se bo-
do zadržali in obnašali.Tudi to je dobra novica, da je
nedavno naša Slovenska delav-
ska zadruga zveza v collin-
woodski okolici kupila tretje
trgovsko poslopje na East 200 st.
V tem poslopju ima svojo
podružno trgovino že okrog 12
let, sedaj pa ga je kupila. To po-
slopje je eno najlepših v tukaj-
šnji okolici. Predno je zadruga
vzela v najem tisto poslopje, sta
bili tam dve trgovini, potem so
prostore predelali, oziroma spo-
jili oba trgovska lokala.Torej sedaj ima naša zadruga
vse tri trgovine v svojih lastnih
prostorih. Kakor so res čudni ti
vojni časi, vendar naša zadruga
še precej dobro napreduje in
upanje je, da bo tako šlo tudi v
bodoče. Delavci in delavke, pri-
stopite k zadrugnemu podjetju,
ker v zadrugstvu je vaše me-
sto.

Anton Jankovich, zastopnik.

Zavezniška strategija
v Jugoslaviji

II

Misterioznost Mihajlovičevih
depešDa je bilo imenovanje gene-
rala Mihajloviča kot vojnega mi-
nistra jugoslovanske ubežne vla-
de v januarju leta 1942 velika
politična zmeta, to zdaj splošno
priznavajo v Londonu. To je
potisnilo vse ne-Mihajlovičeve
gerilce ne le na status nelegitim-
nosti, marveč je tudi Mihajlovič
sam postal odgovoren za imi-
grantsko politiko in intrige, nad
katerimi ni on imel nobene kon-
trole. Dejstvo je, da so nekateri
ubežniki urgirali imenovanje
Mihajloviča zgolj radi tega, da
izgneje svoj lastni prestiž v
inozemstvu, nakar se nekega dne
povrnejo v domovino na vozu
njegove (Mihajlovičeve) slave.
Ampak za Mihajloviča ni sedaj
nobene izhoda. Če bi bil zdaj
odslovljen ali pa če bi sam od-
stopil, bi to pomenilo toliko, kot
če bi sam priznal, da je sodelo-
val s sovražnikom, česar ga dol-
že partizani in ruska vlada; toda
dokler ostane v vladi kot vojni
minister, toliko časa tudi ne mo-
že priti do resnične zadruga-
gerilskih skupin v Jugoslaviji.Večina ljudi v tej deželi je bila
do nedavna prepričana, da je
nadnaravni Mihajlovič, delajoč
skeme in načrte v kakšni temni
skalnati duplini, v direktnem
stiku z jugoslovansko vlado v
Londonu s pomočjo nekega mi-
sterioznega radia. To je daleč

Ameriški vojaki delijo slaščice otrokom v nekem italijanskem mestu.

od resnice. Mihajlovič res lah-
ko pošilja svoje depeše jugoslo-
vanski vladi v Londonu in od
jugoslovanske vlade lahko pre-
jema depeše, toda vse to le s po-
močjo tajnih angleških vojaških
častnikov, ki se včasih vtihota-
pijo v Jugoslavijo in iz nje. Am-
pak ti angleški častniki včasih
ne morejo priti tja, včasih jih na
poti doleti smrt in včasih tudi
ne morejo iz Jugoslavije. Vsa
romantičnost njih službe je nji-
hova, pa naj se zgodi že karkoli.Dejstvo, da gre vsaka avten-
tina Mihajlovičeva depeša sko-
zi roke angleške tajne vojaške
službe, še ne pomeni, da vsaka
depeša, ki jo prejmejo ameriške
novinarske agencije od jugoslo-
vanske vlade, ki jo izda v njego-
vem imenu, v resnici tudi pride
od njega. Na podlagi sporazu-
ma z Angleži sme jugoslovanska
vlada nastopati v javnosti, kot
da ima edino ona tajne in di-
rektno stike z Mihajlovičem. In
tako se čestokrat zgodi, da jugo-
slovanska vlada objavi kako Mi-
hajlovičovo depešo, ki je bila
skovana v Londonu in katera ni
šla nikdar skozi roke angleške
tajne službe. Par primerov:Mihajlovičeva izjava, ki je bila
objavljena po United Pressu v
amerškem časopisu 21. aprila,
v kateri je on rekel, da se bo bo-
ril, dokler Jugoslavija ne bo svo-
bodna slehernega Nemca in Ita-
lijana, da bo on udaril, ko bodo
zavezniški invadirali Balkan in
da on ni bil nikdar v zvezi s kak-
šnim italijanskim generalom—
to depešo so skovali v Londonu
nekateri člani jugoslovanske vla-
de in jo izdali z Mihajlovičevim
podpisom.Dne 13. junija je New York
Times objavil depešo United
Pressa iz Londona, v kateri je
bilo rečeno, da je Mihajlovič
iz svojega skrivališča v Jugosla-
viji po radiju sporočil jugoslo-
vanski vladi v Londonu, da čaka
z 250.000 možmi na invazijski
signal in da bo on v 24 urah po
invaziji zavezal vsa osiščena leta-
lišča v Jugoslaviji. Depeša je
dostavila, da je Mihajlovič v
stalnih stikih z jugoslovansko
vlado v Londonu s pomočjo taj-
ne radijske postaje. Tudi ta kla-
sična basen je bila skovana ponekaterih jugoslovanskih ubež-
nikih v Londonu. Resnica je,
da ne prva ne druga depeša ni
šla skozi angleško tajno vojaško
službo, ki je edini avtentični vir
za komunikacije z Mihajlovičem.Propagandistične konfuzije
o gerilihJugoslovanski ubežniški krogi
se še vedno poslužujejo svojega
publicitetnega sredstva, da pri-
pisujejo partizanske bitke z osi-
ščem Mihajloviču. Neki srbski
partizan po imenu Gajić, ki so-
ga Nemci ujeli zadnjo zimo in
poslali v ujetniško taborišče na
Norveško, od koder je ušel preko
Švedske, je zadnjega junija pra-
vil v Londonu pred pričami, da
je bil leta 1942 v bitki z Nemci
za neko vas, ki je v teku bitke
enajstkrat prišla v druge roke
in da so se partizani končno mo-
rali umakniti. Tedne pozneje
pa je na lastna ušesa slišal jugo-
slovansko radijsko oddajo iz
Londona, v kateri je govornik
pel slavo Mihajloviču za tisto
vrlo zmago.Nekaj novjših primerov: Dne
5. junija je New York Times
priobčil depešo United Pressa iz
Londona, v kateri je bila citira-
na jugoslovanska vlada, "da so
bile osiščene armade, ki so sku-
šale zdrobiti gerilce generala
Draže Mihajloviča, pogane na-
zaj proti Hrvaški in Sloveniji".
Toda po berlinski transoceanski
radiooddaji z dne 28. maja, ki jo
je prestregla in predstavila ofi-
cielna britska radijska služba, je
imel tedaj Mihajlovič le še 10-
000 mož, partizanski poveljnik
Tito pa 15.000 do 20.000 bojnih
krov.Dne 11. junija je dnevnik He-
rald Tribune v New Yorku pri-
nesel depešo United Pressa iz
Londona, v kateri je rečeno, da
je jugoslovanska vlada izjavila,
da so se "osiščne sile preblele v
črnogorsko vas Savnik, kljub
besnemu odporu gerilskih sil ge-
nerala Draže Mihajloviča." Am-
pak oficielna angleška prestava
nemškega transoceanskega poro-
čila z dne 31. maja daje priznanje
partizanom za besne boje pri vasi
Savnik, kjer so se morali Nemci
poslužiti tankov in letal. Celotni
stotnik Bogdan Mihajlovič (nič
v sorodu z Dražem), ki je ne-
davno pobegnil kot zaupnik ge-
nerala Mihajloviča in katerega
citira Ray Brock v New York
Timesu v svojem poročilu dne
27. junija iz Ankare, pravi, da
ima Mihajlovič nad 60.000 mož,
ne-Mihajlovičevi gerilci pa šte-
jejo okrog 70.000. Torej vse šte-
vilke—razen jugoslovanske ubež-
ne vlade—neglede kako so si
drugače v nesoglasju, priznava-
jo ne-Mihajlovičevim gerilcem
večje število mož kot je četni-
kov.Kljub temu pa Trifunovićev
kabinet nič bolj ne upošteva tri-
dih dejstev kot jih je upoštevala
Jovanovičeva vlada. Namesto
da bi se skušala pobotati s parti-
zani, je pa novi nadomestni
vonji minister general Živković,
ki je bil nekoč sam načelnik zo-
glasnega diktatorskega režima v
Jugoslaviji, dne 29. junija izdal
iz Londona ukaz, da se morajo
združiti vsi gerilci "okrog sija-
nega sina našega ljudstva, gene-
rala Dragoljuba Mihajloviča".
To se je zgodilo dan potem, ko
je kralj Peter v svojem radijs-
kem govoru Jugoslaviji, seveda
na previden nasvet zaveznikov,
opustil staro, edino pro-Miha-
lovičovo (Dajle na 3. strani)

Prebivalci Nespla pozdravljajo ameriške vojske kot osvoboditelje.

Sateliti

BI RADI ZAPUSTILI LADJO, KI SE POGREZA (Office of War Information)

Različni govori voditeljev satelitskih dežel so v teku zadnjih dni vzbudili v Washingtonu pomembno mnenje nekaterih opazovalcev, da si te uradne besede v naprej pripravljajo politične pozicije, na katere bodo namenili umakniti v tistem času, ko bo postalo jasno, da se ne morejo ločiti od osi.

Govor Pierra Lavalja je zelo očiten iz naslednjih vzrokov: Uvod tega govora spominja na govor na uradnika, ki se je odgovornega napram svoji domaćini volilcem kot na satelita, ki kratkoma odloča; v govoru samem govori Laval o času, ko je bil še socialistični poslanec, ko je sodeloval v parlamentu, o svojem zaslužnem delu "Locarna" in "zavezniški konferenci"; (3) v nasprotju svojo prejšnjo pronemško politiko, ki zdaj govori o žanjski brezplodnosti vojne.

Francjo je v svojem govoru od oktobra naznanil, da zapušča "nebojevnost" v zamejni "pozorno nevtiralnost". Trdi, da seveda, da svoje politike, ki je ostal zvest skozi sedem let, ni spremenil; tudi njegove misli proti boljševizmu so bistvene kot vedno, toda niti na liberalizem so bili redki brezbarvni. Španske domače vojske poročajo, da je se eno od oddelkov modre divizije razpuščen. Italija se pritožuje, da italijanski zdaj pod ognjem z me in leve. Falanga si je tudi izdevala ta teden na vso moč, da dokazala, da nima "nobenih" zvez z organizacijami "nacionalisti".

Madžarskem se je odigrala igra seje vlade, ko je Nemčija izjavila, da pripoznajo novo madžarsko vlado republikanov; rezultat je bilo pripravljanje bolj "de facto" kot "de jure", pri čemer je bila vsaka država gleda Italije z največjo pozornostjo opusčena. V tej zvezi seveda vidijo opazovalci, da se slaboten poskus Maccarija, da si najdejo neke vrste zedinjenimi narodi. Helio in Vichy te marionetne vlade se nista pripoznala. Razloži se otišča ponujajo svojemu izročilu o tolažbo, katero najdejo v takih dejstvih, da je pripoznalo novo vlado italijanskih rezidentov v Rimu in Cholonu, ali pa "italijanski državljani v portugalskem Macau".

Ministrski predsednik Pibulgram v Thailandu je dne 1. septembra izrazil neko čudno mnenje, da se nista pripoznala. Razloži se otišča ponujajo svojemu izročilu o tolažbo, katero najdejo v takih dejstvih, da je pripoznalo novo vlado italijanskih rezidentov v Rimu in Cholonu, ali pa "italijanski državljani v portugalskem Macau".

Ministrski predsednik Pibulgram v Thailandu je dne 1. septembra izrazil neko čudno mnenje, da se nista pripoznala. Razloži se otišča ponujajo svojemu izročilu o tolažbo, katero najdejo v takih dejstvih, da je pripoznalo novo vlado italijanskih rezidentov v Rimu in Cholonu, ali pa "italijanski državljani v portugalskem Macau".

presenetljiv razvoj. Proslava obletnice tripartitnega pakta pretekli teden je bila zelo formalna in čisto trezna. Ribbentrop se je ves čas le zagovarjal. Niti Ribbentrop niti Goebbels v svojem zadnjem govoru nista več priznavala one tradicije nacističnih govornikov, ki zahtevajo, da se je treba srdito norčevati iz Churchilla, Roosevelta in drugih anglo-ameriških uradnih osebnosti. Goebbels je porabil to priliko, da uvede novo geslo, ko je imenoval Nemčijo "republikansko Fuehrer-državo". In akoravno je s poudarkom obupal nad vsemi možnostmi "razumevanja in podpore" v zavezniških krogih, je Goebbels vendar na bolj subtilen način ponovil svoj poziv iz meseca februarja, ko je dne 4. II. 1943 poklical one "jasno misleče" ljudi v Londonu in Washingtonu, ki poznajo boljše-veško nevarnost...

Poskusi evropskih satelitov, da bi se nekoliko oddaljili od pozicije nacistov, je morda pred vsem popuščanje napram nasprotnim elementom in v domačem javnem mnenju. Nacisti so zelo vzemirjeni radi negativnih tendenc, ki groze uničiti njihov novi red, ter so se ponizali do nekaterih prijaznih gest napram manjšim narodom in v nekaterih slučajih celo obetali neke vrste psevdoneodvisnost. Toda na drugi strani so pa se spremembe v državnju satelitskih vodstev morda začele potozke zviti oportunistov, ki si prizadevajo zrahljati svoje zveze z Nemčijo, ki ima očividno vedno manj izgledov za to, da zmaga v vojni. Ker pa nekatere važne izjave preko radia dokazujejo, da imajo nacisti svoje prste vmes, bi bilo možno te najnovejše govore razumeti tudi kot namigavanja na možnosti miru. Čuti se, da Laval in Franco morda zdaj poskušata kljub vsemu, kar imata še poleg tega v mislih, splaviti v take pozicije, da bi mogla postati posredovalca.

Washington.—Ko je predsednik Roosevelt razodel, da se je udeležilo 855 letal ameriškega poleta z dne 8. oktobra na Bremen in Vogesack v Nemčiji, je porabil to priliko, da objavi ameriškiemu ljudstvu, koliko do prinesejo vsi k takim napadom v pogledu oskrbe.

Predsednik je povedal, da se je nahajalo v teh 855 letalih, letelcih trdnjavah, Liberatorjih in Thunderbolt-lovcih, več kot 5000 mož posadke. S seboj so nesli 2,500,000 funtov bomb, 2,750,000 strelcev municije in—nekoliko presenetljivo—800 funtov zemeljevidov. Od njih vseh skupaj pokrita distanca znaša 850,000 milj. Ze samo pri poletu v zrak, ko so obletovali letališče in pristali, so pretekli 1400 milj na tleh. Nad zovražnim ozemljem so se nahajali dve do šest ur.

Ta polet sam je potrošil skoraj 1,000,000 galon bencina in približno 25,000 galon masnega olja.

To je eden vzrokov, je dejal predsednik, nanašajoč se na poslednjo točko, zakaj je bila za ameriške avtomobiliste zmanjšana količina bencina, katero imajo na razpolago.

Preročišče v Delphi

(Odlomek iz potopisa)
B. K.
(Se nadaljuje.)

"Žalostno za predavatelja, ki mora ljudi loviti in priganjati na svoja predavanja!" je rezko pripomnila Lidija. Ogorčena je bila dvojno. Užaljena nad profesorjevim opozorilom ni šla na predavanje, kar je seveda njena mama, tudi ena izmed njegovih oboževalk, izvedela in jo zato prišla. Lidija je odgovorila predrzno in po materinem mišljenju žaljivo za gospoda profesorja. Mati se ni znala drugače braniti pred njo in ji je neosnovano njenih kritičnih opazk skušala zavreči s trditvijo, da so tik pred odhodom ladje pozvali gospoda profesorja na neko domačo univerzo in zato nima Lidija pravice ga kritizirati. Dekle je umolknilo in mati se je že veselila, da se je poboljšala in spoznala svojo napako. Tada pa je nenadoma Lidija težko vzdihnila, milo pogledala svojo ljubo mamico, ki je ravno oblačila večerno obleko, in žalostno, polno sočutja pripomnila: "Uboga zgodovina!"

Itea je zelo majhno mesto z nizkimi stavbami. Nič posebnega ni reči o njem. Edina posebnost je bil prometni stražnik, ki je radi nas moral vršiti službo pred vhodom v ozko ulico, ki je peljala v smeri, kamor smo morali iti. Avtomobili so prišli deloma iz zelo oddaljenih Aten, deloma iz kakšnega nam neznane bližnjega mesta, kajti Itea nima potrebnih prevoznih sredstev za radovedne potnike, ki prihajajo v Delfe past radovednost nad razvalinami in bivšo starogrško slavo. Zato smo seveda morali avtomobilsko masno plačati. Bržkone je bil v plačilu zapopaden tudi kakšen honorarček za stražnika, ki je razporejal odhod naših avtomobilov. Tega honorarčka, četudi ga ni bilo, v resnici niti ni dobil, je bil kravo potreben. Rokav njegove leve roke, s katero je dajal znamenja, se je pod pazduho še komaj držal suknje. Šivi so bili preparani in izpod suknje in rokava se je belila srca. Po domače povedano: gospod stražnik v rjavi uniformi je bil raztrgan. V Atenah sem videl boljše oblečene prometne stražnike, ki so radi večje vidnosti nosili bele narokavke. Temu stražniku v Iteu ni bilo treba belih narokavk, namesto njega mu je dobro služil belina pazduhe. Vsakdo se je radi te njegove posebnosti pozorno ozrl nanj in se nikakor ni mogel pregrešiti zoper grški policijsko-prometni red. Če je zapredel tega mogočnega nekoliko trpuglega grške države pred tuji, ni nič škodovalo, kajti glavno je vendarle cestnoprometni red. Do tega pa se lahko pride na različen način in po različnih poteh kakor v—Rim. Torej tudi z raztrganim rokavom.

Po štirje smo se usedli v avtomobil in smo mimo stražnika z raztrganim rokavom zavili po cesti v Delfe. Ulica, po kateri smo se peljali, je bila še dovolj široka, kar v južnih krajih ni vedno najti. Zlasti pa ne v starejših mestih. Hitro smo prišli iz mesta. Cesta je bila skozi oljkino polje, ki je bilo zorano kakor so zore pri nas njive. Nekaj čudnega je bilo v tem pogledu. Oljkin drevesa, velika kot so po navadi vrbe v naših vaseh, so bila vsajena v vrstah kot trte v prejšnjih vinogradih, zemlja pod njimi pa je bila zorana. Nek poseben vonj, pomešan s smradom čistega prahu, se je skrival nad cesto, ki je peljala skozi oljkin gozd. Oljka je važno drevo v prehrani grškega ljudstva, ki ne razpolaga z velikimi polji. Kar sem videl Grčije, sem prav za prav razen tega oljčnega polja, ki se je raztezalo od Itee in skoraj do vnožja Delphov, videl zgolj pust, kamenit svet. Rodovitna pokrajina, bližja našim očem, se nam je pokazala šele, ko smo se ozirali z bližnjega hribova po okolici Soluna. Grško ljudstvo živi danes zelo slabo. Tudi pravega dela nimajo v tistih pustih krajih, zato posedajo pred hišami in veliko dni v letu jim mine v klepetu in mogoče tudi petju, vsekakor pa v precejšnji bedi. Žive skrajno slabo in danes bi jim ne mogla pomagati še tako modra Pythia, četudi bi živila. (Kolikor jim je pomagala takrat, vemo iz zgodovine. Tistemu, ki dela in prideluje, se

Slika kaže jetnike, katere so zavezniki osvobodili v St. Di Barreanu, Italija.

že tisočletja godi enako in nobena Pythia, četudi je bila po mnenju naivnega ali pa lažnjivega zgodovinarja politično in religiozno središče stare Grčije. Zanimivo je pomisliti na to skupnost in vzporednost politike in religije, ki jo gospod profesor pripisuje Pythiji... Nekdo nam je povedal, kako živi preprost grški človek iz ljudstva. Opoldne si za obed postavi na mizo kosček črnega kruha in kroknik s šestimi oljčnimi sadeži. Toda njegov obed je samo v tem, da kruh pogleda, olive pa samo z jezikom obliže, poje jih s kruhom vred šele za večerjo... To je pripovedoval neki gospod z ladje in mislil pri tem, da nam je povedal duhovit "vic"...

Ko smo prevozili oljčni gozd, smo zavili na desno in cesta se je začela v serpentinah spenjati in viti vedno višje. Avtomobilski so težko sopihali in komaj premagovali strmino. Dva sta menda med potjo obtičala in potniki so se stlačili na druge, ki so si cer že imeli svoje, toda drugače ni šlo. Pred nami je tudi kresal avtomobil, ki je komaj zmagoval. Naš sofer pa je dobil ambicijo, in ker se je njegov motor že navadil strmine, ga je pogljal še bolj, da smo kresajočega prehiteli. V njem se je peljal dalmatinski "gospare" s svojo družino (debelo soprogo, ovenelo hčerko in menda njenim ženikom). Mahali so nam in žugali, ko smo jih prehiteli. Zdaj so se hoteli izkazati še oni in njihov sofer je skušal pritiskati na nas. Komaj smo prišli po strmini do novega ovinka, že smo slišali žalostno, krehajočo hupo našega zanamca. Glas hupe je bil ves otožen in žalosten, kakor da pozni prošni odpuščanja. Sopotnik v našem avtomobilu je pri pomnil: "Prah, ki ga puščamo mi za seboj, mu škoduje. Gelo mu žge. Ali slišite, kako hripavo kriči hupa?" Zasmehljali smo se, sofer pa je spet pogljal in kmalu smo bili za precejšnjo dolžino pred njimi. Ker smo prišli nato na planoto, se nam sploh zanamci niso mogli več približati. Peljali smo se še skozi dva kraja. Povsod smo se pozdravljali z domačini. Ki so nam ponekod vračali pozdrav s hilejanskim dviganjem roke. Ni smo vedeli, ali je bilo to slučajno, ali pa so mislili mogoče, da smo Nemci. Tu pa tam je pogledalo kakšno dekle in možki boro novogrščine, ki nas jo je v ta namen že naučil sofer na otoku Krku. "Kali mera, gala nešpinila!" "Dober dan, lepa gospodična!" Majhen nasmešek, odzdrav in, če si se obrnil, ti je ponekod katera še pomahala v slovo... Sredi bede in zgubnih, prerano ostarelih obrazov sem včasih ujel pogled kakšnega lepega dekleta. Če je Grkinja lepa, je res lepa in na lastne oči sem se na dveh ali treh primerih prepričal, da ni laž, če se trdi, da imajo ženske v Grčiji še vedno tisti znani grški profil z značilnim nosom. Seveda se to sreča zelo poredko. Tu na deželi so bili po večini vsi obrazi močno ogoreli in težko utrjeni, le v Atenah so bila dekleta čila, brhka in so rada metala okrog sebe švigajoče črnozrne poglede. Seveda so bila močno šminkana in popudrana. Zato niso bila več tista dekleta s Krfa in Itee, to so bile že mestne gospodične.

Vozili smo se precej časa, preden smo dospeli do delphijskih razvalin. Koliko km je znašala naša pot, se nisem zanimal, ker se mi ni zdelo važno. Bili smo med zadnjimi, ki smo dospeli do razvalin. V Iteu smo predolgo izbirali avtomobil in se tako zamudili. Vodniki niso hoteli prej začeti, dokler nismo prišli vsi potniki. Tako smo tudi mi morali čakati še na nekatere zamudnike. Ustavili smo se bili pred muzejem, ki stoji neposredno ob razvalinah nekoč tako slavnega mesta Delphi. Mesto je ležalo pod 2459 m visoko goro Parnas, kamor bi naj po stari legendi hodili pesniki po inspiraciji. Gora je precej strma in ne verjamem, da bi jo bil lahko vsak mirno preplezal. Za slovenske zastopnike umetnosti bi se seveda ne bilo bati, ker je del našega naroda zelo več v gorskem plezanju, zato bi tudi naši pesniki kaj hitro splezali na vrh Parnasa in dobili inspiracijo... Tako, da za Slovence ta legenda ne drži. Pri Grkih je mogoče res držala, ker menda niso gorski turisti in je bržkone zanje pomenilo plezanje na Parnas za komaj dosegljivo dejanje, zato so ga pripisali le pesnikom, ki lahko s svojimi visokoletečimi mislimi polet v Parnasove višine, da potem sploh več ne vidijo, kaj se na zemlji godi, in pojo zato o rajskih višavah in veselju, o svojem jazu in bogovih, z zemlje pa opevajo kvečjemu kakšno žensko, vse drugo jim je tuje... Kakor rečeno: za Slovence je grški običaj plezanja na Parnas precej pomena, ker jim ne dela nobenih težav. Zato pa spleza pri nas marsikdo nanj. Nekateri se spuste na pot še z berglami. Tako tudi ne velja za nas teri pregovor "Veliko je poklicanih, malo izvoljenih." (kar se namreč Parnasa tiče), ampak je pri tem plezanju na Parnas ravno narobe: vsi so poklicani in, ker smo Slovenci dobri gorski turisti, so tudi pri nas vsi izvoljeni... O tem se človek lahko prepriča, če gre mimo kakšne slovenske knjižarne!

(Dalje prihodnjé.)

Zadržanje Jugoslavije

MORA BITI VZOR ITALIJANSKEMU REŽIMU
(Združeni odbor južno-slovenskih Amerikancev)

New York Times z dne 17. oktobra 1943 prinaša pod gornjim naslovom sledeče pismo Save N. Kosanoviča:

"V uvodnem članku 'Vojna in revolucija', ki je izšel v Timesu dne 10. oktobra, so navedene kot največji znak politične zrelosti sledeče besede grofa Sforze: 'Kakršna koli poslednja politična mišljenja mene in mojih prijateljev, so podrejena eni vrhovni dolžnosti—edinstvo vseh Italijanov v vojni z Nemčijo. Jaz smatram za izdajo Italije vsako opozicijo proti vladi Badoglija, dokler se on vojskuje z Nemčijo...'

In kot znak pomanjkanja politične zrelosti navaja uvodnik ono, kar se dogaja v Jugoslaviji, 'kjer osebne protivnosti in politično strankarstvo preti z izpodkopanjem narodnega edinstva in postavlja daljnje breme na ameriške in britanske armade... So slučaj, kjer politične klike ali partizanska gibanja zahtevajo, da ustvarijo svojo lastno politično mašino in nekateri od teh so ravno toliko zainteresirani v borbi za 'revolucijo', kakor za skupno zmago."

Ne morem se strinjati z gornjimi trditvami. Ako se kje pokaže na politično zrelost nekega naroda, je to v pripravljenosti, da se bori za svoje ideale in napredek z demokratičnim sredstvom glasovanja, kadar je to mogoče, a tudi z borbo, kadar je treba, z orožjem, da se ta demokratska sredstva morejo prilagoditi. Srbi, Hrvati in Slovenci v Jugoslaviji so že dve leti brez pomoči in dolgo celo brez razumevanja od strani Velike Britanije in Amerike v brezprimernem boju z bojno mašinerijo fašizma in nacizma. Mnogo so uspeli, ne toliko z orožjem—ki segljuje dejanje, zato so ga pripisali le pesnikom, ki lahko s svojimi visokoletečimi mislimi polet v Parnasove višine, da potem sploh več ne vidijo, kaj se na zemlji godi, in pojo zato o rajskih višavah in veselju, o svojem jazu in bogovih, z zemlje pa opevajo kvečjemu kakšno žensko, vse drugo jim je tuje... Kakor rečeno: za Slovence je grški običaj plezanja na Parnas precej pomena, ker jim ne dela nobenih težav. Zato pa spleza pri nas marsikdo nanj. Nekateri se spuste na pot še z berglami. Tako tudi ne velja za nas teri pregovor "Veliko je poklicanih, malo izvoljenih." (kar se namreč Parnasa tiče), ampak je pri tem plezanju na Parnas ravno narobe: vsi so poklicani in, ker smo Slovenci dobri gorski turisti, so tudi pri nas vsi izvoljeni... O tem se človek lahko prepriča, če gre mimo kakšne slovenske knjižarne!

Med tem časom so nas razdelili na tri dele. Prišel sem k skupini, ki je imela nemško govorečo vodnico. Nekdo je moral hitro pripomniti, da je Zidinja. Bila je čisto lepa in dovoljno raščena ženska, ki nas je kot pastir čredo poklicala k sebi, stopila na stari kameniti podstavci, kjer je mogoče nekoč stal kip kakšnega Apolona ali lepe Grkinje, in se nam predstavila. Stala je tam v svoji srednji obilnosti, močnih prs in raznih drugih okroglin in nam povedala, da jo po navadi kličejo "Frau Fanny." Takoj je začela s svojim predavanjem in kmalu zašla iz službene vnetosti v takšen zanos, da je neki skromni slovenski profesor poleg mene zbežal. Nastavil sem aparat in jo fotografiral. Človek si mora poskrbeti kakšen skromen spominček s tega zgodovinskega mesta, kjer so nekoč hodili grški politiki in bankirji, pesniki in lepotice, danes pa na tem istem mestu stoji Frau Fanny, krič in poje o starih časih, ki so že tako daleč, da ni od njih ostalo nič drugega, kakor razvaline, kameniti podstavki in poslednja glasnica davčnih dni—Frau Fanny... Neposredno ob njeno vnožje se je usel star profesor veronauka, ki sem ga prvič videl že na vlatu. Vstopil je menda v Zagrebu.

Ameriška in francoska revolucija sta bili največja inspiracija za človeštvo. Bojazen pred revolucionarno mislijo ni v interesu vloge, katero igra Amerika v svetu, namreč da vsak narod ima pravico, da sam odloča o svoji usodi.

Ako bi se Združene države znašle pod nacistično okupacijo, sem prepričan, da bi se dvignilo gibanje osvobodilne borbe v nestetih mestih Združenih držav. Sovražniki bi to revolucionarno borbo gotovo nazivali borbo "klik in frakciji". Medtem jaz verjamem, da bi bila to borba za ideale ogromne večine ameriških državljanov in za ideale človečanstva.

Današnja jugoslovanska gibanja za svobodo so takega značaja.

V Jugoslaviji morajo in žene žrtvujejo svoja življenja pozabljajoč na svoje osebnosti. Ta požrtvovalnost je državljanska vrлина in znak politične zrelosti. Vsak iskren prijatelj italijanskega naroda mora žetiti in pomagati takemu gibanju v Italiji. Samo preko njega more italijanski narod priti do moralnega zdravja po dvajsetih letih fašizma. Grof Sforza in Badoglio poskušata danes ugasniti to gibanje.

Sava N. Kosanovič.
New York, 13. oktobra 1943.

Nemška letalska sila v Rusiji okrnjena

Posledica bombardiranja nemških mest

London, 23. okt.—Hitler je moral potegniti štiri petine nemške letalske sile iz Rusije za obrambo Nemčije pred bombnimi napadi s strani ameriških in angleških bombardnikov. V zadnjem januarju je bila še tretjina vse nemške letalske sile koncentrirana v Rusiji.

To deklaracijo je podal britski uradni komentator. On je naglasil, da bližajoča se zima na vzhodni fronti ni faktor, povezan s potegnitvijo nemških bojnih letal iz Rusije. Nemška letala so prihajala domov, ko se je zavezniška letalska ofenziva poostрила.

Komentator je razkril, da je Hitler koncentriral dve tretjini letalske sile doma za odbijanje angleških in ameriških bombnih napadov na nemška mesta in industrijska središča v tem mesecu. "Samo ta sila stoji med Nemčijo in sistematičnim uničevanjem nemških mest in industrijskih središč," je dejal. "Nobena dvoma ni, da je potegnitev nemških bojnih letal iz Rusije veliko prispevala k uspehom ruske oborožene sile v bojih proti sovražniku."

Glavni iz
naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vičev politiko in je izrazil svoje občudovanje "vsem onim narodnim bojevnikom, neglede pod kakšnim časnim imenom se že bore, ki so tako uspešno vrgli nazaj novo nemško ofenzivo." In manj kot mesec dni pozneje je Anglija formalno priznala partizanske gerile.

Neki dobro znani Srb, ki se že dolgo ne strinja s politiko svoje vlade napram gerilec, po imenu Stanoje Simić in jugoslovanski poslanik v Kuibisevu (Rusija), ni čakal na britsko znamenje. Ori je že 7. maja uporno pričel serijo tedenskih radijskih oddaj v Jugoslavijo iz svoje ambasade v Kuibisevu, v katerih poveličuje značilne boje jugoslovanskih partizanov proti osilici.

In tako vidimo jugoslovansko ubežno vlado, ki je prav tako nezmogljiva poravnati konflikt med partizani in Mihajlovičem kot privesti Srbe in Hrvate do združenja. Na predvečer zavezniške invazije Balkana nam ta vlada predločuje sliko svojega kabineta v Angliji in svoja poslanika v Ameriki, ki sta za Mihajloviča, na drugi strani pa poslanika v Rusiji, ki je za partizane, in mladega kralja, ki se na pritisk Anglije skuša enajsturi izreči za obe skupini jugoslovanskih gerilec.

(Se nadaljuje.)

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

General George Patton, poveljnik ameriške armade, ki je invadiral Sicilijo, se razgovarja z ranjenimi vojniki.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Vkljub temu se je pa s to željo pojavljala čisto tudi misel na daljno domovino in na povratek. Večkrat si je predstavljal, kako bi bilo lepo, če bi pristal v "Dobri luki" in izkrcal množine svojega blaga, zatrikjal včasih po hrastovih mizah maloneških oštarij v veseli družbi debele okrogle zlatnike, zaplenjene na španskih ladjah, in več drugih takšnih lepih domislekov. Vkljub temu se pa Tomaž ni vrnil in dolga njegova kampanja traja sedaj že četrto leto...

Desetkrat je bilo treba očistiti "Lepo podlascico," ker so se ji oprijele trebuha morske alge in školjke in druga nesnaga. Vsakokrat je bilo za to čiščenje potrebno potovanje na južne pečine pod kubanskimi otočki, kjer so Filibustejci pred nosom Špancem opravljali takšne potrebne posle, ne da bi jih Španci le enkrat zapazili, ker je ta kraj za skrita popravila najprikladnejši v vseh Antilah in edini, kjer morje nikdar ne valovi in buči za stolp visoko, kakor drugod. In vsakokrat se je po takšnem čiščenju "Lepa podlascica" podala na nova pota in novim uspehom nasproti.

Polje korzarjev se je sčasoma še povečalo. Kralj se je končno res zapletel v vojno ne samo s Holanci, ampak skoraj z vso Evropo. Država za državo je postajala sovražna. Koncem leta 1672. se je sovražnikom pridružila tudi še Španija in kmalu nato Danska, potem Brandenburg in končno celo sveto rimsko cesarstvo samo. Vsaka ladja, ki se je odslej kjer koli prikazala, je bila sovražna, če ni imela francoske ali angleške zastave. Tomaž se je zdelo ravno tako zabavno kakor koristno, da se spusti na lov za vsakim jadrom, ki se oddaleč prikaže, ne da bi bil mnogo napenjal oči, kakšna je barva na drogu.

Plenjenje je tako postalo še lažje in enostavnejše. Najstrpnejši njegovi tovariši, ki se jim je najbolj tožilo po domovini, so morali priznati, da je pametno, če nadaljujejo s svojim križarjenjem, ki jim prinaša vsak čas novih in znatnih dohodkov.

Sicer pa je bil Tomaž ne samo hraber in drzen, ampak tudi nič manj razumen. Če tudi po najmanjših plenih ni prekinil križarjenja in se vrnil v domovino, je vendar pazil, da se varujejo interesi vseh udeležencev, armatorjev, oskrbovalcev in pa njegovih dečkov. Filibustejci pridejo čisto ob vse sadike svojih sijajnih pohodov, ker nimajo dovolj strpnosti in potrebne skrbnosti. Če treba, da store kaj drug za drugega, jih ovira nepremagljiva lenoba in neka mrzkost. Tudi jim škoduje znana njih razsipnost. Če prinesejo uplenjeno blago kamorkoli na prodaj, jim domačini nikdar ne ponudijo toliko, kolikor je reč v resnici vredna. Filibustejci pa sprejemajo deloma iz resnične potrebe deloma pa iz brezmejnne brezskrbnosti in lahkomišelnosti tudi najnižjo ceno, ali pa se razsrdijo in pomečejo vse blago v morje. Tomaž je pa izvrsten trgovec in se okorišča na vsakem svojem pohodu. Nikdar mu ne zmanjka denarja, med svojim moštvom pa vzdržuje z največjo strogostjo napet red in brezmejno pokorščino. Zato odklanja vse nedostadne kupčijske ponudbe in prodaja svoje blago za pravo ceno.

Čim pa nabere dovolj gotovine, mu jo vedno uslužni gospod de Oregon zamenja za menice, veljavne in plačljive v francoski domovini. Vitezu Danyancu zato ni treba, da bi se ganil le s korakom iz svojega Saint-Maloa, pa vendar sprejema svoje novce in z njimi vred razvili velike uspehe svoje ladje in svoje pametne, mi-

si, da je najel Tomaža za kapitana svoje ekspedicije.

Sedaj pišemo leto 1676. in "Lepa podlascica" križari lepega spomladnega večera in išče novih prigod. Vreme je lepo, morje mirno in vetra malo. Kapitan Tomaž Trublet in njegov poročnik Louis Guenole počivata po večerji v veliki kabini zadnjega ladijskega kastela. Line so široko odprte. Skozi nje se bleste žarki zahajajočega solca. Topel, opojen večer! Na nebu se sprehajajo oblački kakor ovčice na pašah. Vsa izgleda kakor rožnat otočje v sinjem morju in vsak odbija žar tonečega solca, ki zaliva vso gladino s svojim žarom. Okrog fregate migota prešerno igranje valov, ki blešče vsak zase kakor zublji tekočega plamena.

"Le glej!" pravi Tomaž Trublet in gleda skozi lino. "Le glej! Tega maloneške oči ne vidi, vsak dan z okopov svojega mesta, pa naj bo letni čas še tako ugoden!"

Rad je čisto govoril o domovini. Kakor da hoče opravičiti svojo trmo, ki ga zadržuje v tujih, uspeha polnih vodah, je tudi rad porabil vsako priliko, da je s to svojo ljubljeno domovino primerjal prednosti in lepote vsakega kraja, kamor ga je pripeljala nemirna obrt.

"Da, da, je že res," mu odgovori Louis Guenole, "da solnce pri nas doma ne tone v takšnih barvah. Tudi priznavam, da vreme danes pri nas v Saint-Malo ni tako mило, kakor tu. Mnenja sem pa, da je deževen dan pri nas doma trikrat več vreden, ko najlepši tu na tujem!"

Louis Guenole je bil Breton najčistejše pasme in čeprav ni deloma iz poslušnosti, deloma iz zdravega razuma nikdar ugovarjal svojemu zapovedniku in prijatelju, mu je dal vendar dovolj čisto razumeti, kako bridko mu je, da ostajajo tako dolgo v tujini. Že sama misel na domače, dežja namočene dobrave, in na njih meglo, ki mokrotno visi nad resjem in lokotjem, mu je stisnila srce v boleči otožnosti.

Tako sta se tudi danes razgovarjala o bretonskem dežju, ki si ga je Guenole zaželel s tako silo, da so mu oči porosile. Da jih prikrije Tomaž, se Louis brž odpravi, stopi k drugi lini in se nasloni s komolci na njen rob, kakor da je ves zatopljen v opazovanje morja in neba. Toda Tomaž je že vse zapazil.

"Ludvik!" ga pokliče. "Ludvik, sem pridi!" Večerni vetrič je posušil Louisove oči. Sedaj se vrača h kapitanu in se sili na smeh.

"Vsi vragovi, tu se pa res nočem delati divjaka! Kaj ti je? Ludvik, rad te imam. Meni in nam vsem si bil ta štiri leta v vseh naših podjetjih najboljši, najhrabřejši in najprevidnejši poročnik in prijatelj. Če me stane tudi tri četrti vsega plena, ne bi hotel videti v tvojem srcu le za eno žal misel ali srd, razven proti sovražnikom kralja in Saint-Maloa. Vidim, da imaš rosne oči, vzroka pa ne vidim. Povej mi, kaj te teži, da olajšaj meni; ker mene že skrbi, kaj je zadnji čas s teboj. Torej le ven z besedo in povej! Ali te res muči domotožje? Ali te je res toliko želja, da vidiš domači zvonik, da ti pri sami misli postane tesno okrog srca?"

Vstane, stopi k poročniku, za glavo višji od njega, mu sedaj položi svoje mišičaste roke na sloke rame. Nekaj drobni Ludvik Guenole s svojimi dekliskimi lici in dekliskimi očmi je sedaj, tekot zadnjih štirih let, že vse drugačen, dokaj širši in ves zagorel na mnogih voznjah v tišini in viharju in sredi tolikih bitk, kjer ti strelni prah vedno iznova počrni lica. Vkljub temu je pa še slok in droban zlasti v primeri s Tomažem, ki je gorostasen, širokopleč in orjaški.

(Dalje prihodnjič.)

Ranjena ameriška vojaka korakata skozi džunglo otoka New Georgia proti vojaški bolnišnici.

Ranjena ameriška vojaka korakata skozi džunglo otoka New Georgia proti vojaški bolnišnici.

se popolnoma posvetijo neki ideji, jo oznanjajo, branijo in se za njo bore z največjim samozatajevanjem in pogumom; nobena druga dežela ne šteje toliko ljudi, ki so tudi padli za svoje prepričanje. Ko je 1852. leta neka branjevka zavpila radikalnemu poslancu, da gre poslanec samo za tisto dnevno 25 frankov, je ta poslanec odšel umret na barikado proti monarhistom z besedami: "Pokazal vam bom, kako se umre za 25 frankov!"

Da, Francozi so pripravljeni umirati za velike ideje, za svojo mater "la France", toda "nikakor ne smes od njih zahtevati, da bi dali državi svoje prihranke, niti ne, da bi dali resnične podatke davčnemu uradu. To gre preko človeških moči. Na noben način ne bodo dovolili, da bi jim nekdo preprečil, da bi dobro jedli, uživali sladko ljubezen in v miru spali. To so veliki življenjski užitki, ki razveseljujejo srce." (Distelbarth). Uživanje vseh sladkosti, ki jih nudi človeku življenje, je pri Francozih, ki jim je vera razum, cilj pa, da si čim lepše uredijo svet, tako važna stvar, da spada kot sestavni del v njihovo civilizacijo, ki jo obravnavamo v posebnem poglavju.

Politično življenje

Inozemec se ne more spoznati v pisanih barvah francoskega parlamenta, kjer je vedno petnajst do dvajset klubov; še bolj zmešan postane, ako hoče dognati politično in socialno usmerjenost teh klubov, po njihovih imenih: radikalni socialisti, francoski socialisti, republikanski socialisti, radikalna levica, levi republikanci, demokratično-socialna akcija, socialno-radikalna levica, ljudski demokrati, republikansko-demokratična unija, potem je pa še cel kup "neodvisnih" in "nadrstankarskih" poslancev.

Vsi so radikalni, socialni, demokratični, levi, kaj jih vendar loči? Še bolj je človek začuden, ko bere časopisno poročilo, da so na desnici baš tisti klubi, ki se imenujejo leve, in da so najbolj reakcionarni tisti, ki v svojem naslovu združujejo socialnost, demokracijo in revolucionarnost, da se navdušuje za enotno fašistično fronto klub, ki je demokratičen in republikanski obenem in da praviloma niso nobeni socialisti tisti, ki imajo kak pridevek k temu imenu.

Za politično parlamentarno razcepjenost je polno stvarnih vzrokov. Prvi je že prej omenjeni francoski individualizem, ki mu ni za visoke številke, temveč mnogo višje cenil osebnosti. To se izraža tudi pri največji in najbolj organizirani — socialistični (S. F. I. O.) stranki. Pred vojno je bil predstavnik socializma, takorekoč socializem sam Jean Jaures, profesor in ljudski tribun, čigar močno osebnost so spoštovali tudi vsi nasprotniki. Danes je to Leon Blum, najboljši poznavalec umetnosti in literature. Blum ni ljudski tribun, ki bi na pristaje in nasprotnike vplival z močjo svojega govora, temveč njegova moč je v izredni inteligenci, kakor nož ostrem razumu. Ugleda si ni pridobil šele potem, ko je postal ministrski predsednik, temveč o njem beremo n. pr. 1. 1932 v "Povojni zgodovini Francije" Jeana Prevosta, ki je posvetil to delo svojem "očetu, matematiku in vrtnarju".

"Od 1920 do 1924 je vodila socialistična stranka skoro sama odločno in jasno opozicijo proti vladi. Njeni voditelji v parlamentu so imeli to spretnost, da so razlagali in zastopali ne samo strankine doktrine, temveč stvarne nazore vsakega sveta o Franciji in francoski politiki.

Najčudovitejša perioda Leona Bluma je bila prav tedaj, ko se je upri ruski ekspediciji in natančno do podrobnosti napovedal rezultat volitev 1924. leta.

Pri svoji veliki izobrazbi, temeljitim poznanju vse politične znanosti in umetnosti, izredni gibčnosti in poznavanju ljudi je Leon Blum dokazal tudi močne sposobnosti za finančništvo in istočasno za zunanjo politiko. Ker je bil v stanju očarati celo svoje nasprotnike, bi bil mogel biti Disraeli vse leve... Bil pa je zvest svoji stranki in bi mogel priti torej na oblast, če bi jo njegova stranka prevzela." (Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

ŽENSKA
za snajenje in čiščenje v pekarni kruha.
48-urno tedensko delo.
PLAČA \$36.40
Vprašajte:
MR. ALGUIRE
CONTINENTAL BAKING CO.
3015 West Lake Street

CHINA
DECORATORS
\$1.25 na uro
OSBORNE ART STUDIOS
4510 Milwaukee Ave.

POTREBUJEMO MOŠKE
za tovarniško delo.
Skusnost ni potrebna.
Vprašajte Mr. Koesslerja
TRANSO ENVELOPE CO.
3542 N. Kimball Avenue

Razni mali oglasi
SLUŽKINJA, ženska za streljanje deželi, Arlington Hgts 18. Stalne lo, dobra plača. Starejša ni izključena.
POTREBUJEMO—Radios. Plačajo takoj. Uptown Sport & Radio, 40 Broadway.
CHINA
DECORATOR
5 dni v tednu. Dobra plača
OSBORNE ART STUDIOS
4510 Milwaukee Ave.

POTREBUJEMO DELAVCE
ZA DELO NA ŽELEZNICI
MOŠKE IN ŽENSKE
ZA NAKLADANJE
IN RAZKLADANJE TOVORAR
Vprašajte pri
SOO LINE RAILROAD
SCHILLER PARK, III
Phone Lackawana 9770
Ako delate v obrambnem delu sedaj ne vprašajte.

STALNO DELO
ZA IZUČENE ALI NEIZUČENE
MOŠKE NAD NABORNO AL
OPROSTITIVNO STAROST
Punch Presses
Hand Screw Machines
in Automatic Screw Machines
DNEVNO ALI NOČNO DELO
DOBRA PLAČA
Prilika za napredek onim, ki
ukazujejo za stalne delavce.
ALLOY MFG. CO.
3207 South Shields Avenue
HIŠNIK dobi delo; mali hotel, do
ure; soba vključena.
4047 SHERIDAN ROAD

**NOČEM PLAČATI VEČ KOT
NAVIŠJE URADNE CENE!
NE SPREJMEM RACIONIRANIH
ŽIVIL AKO NE ODDAM ZNAMK!**

TISKARNA S.N.P.J.

... sprejema vse
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto le priloženo eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 na teden, se jim to priložje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročninu.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdruš. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50
1 teden in 4.80 1 teden in 6.30
2 tednika in 3.60 2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40 3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20 4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite teden in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. društva št.

3. Čl. društva št.

4. Čl. društva št.

5. Čl. društva št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

FRANCIJA

in francosko
ljudstvo

C. PETELIN

(Se nadaljuje.)

Tesno navezanost Francoza na svojo "malo domovino" se pozna tudi v velikem svetovnem pomanjkanju, ki je poln majhnih gostiln, v katere zahajajo samo ljudje iz določenih krajev. Tudi ljudje, ki odhajajo v Pariz na stalno delo, se radi naselijo skupaj in ohranijo svoje stare navade in družabnost. V svojem okraju prebivajo zidarji, ki prihajajo večinoma iz Limousina, šoferji in kočijaži, ki jih je največ iz Correza, vrtnarji iz Auvergne, priseljenci iz Nivernaisa imajo n. pr. v Parizu sedem svojih hranilnih in podpornih društev, delavci iz Morvana tri (iz Morvana prihajajo večinoma cestni prometniki in dojlje), tojaki iz Lota se shajajo v "Diner du Café", Savojci (večinoma dimnikarji in izdelovalci umetnega bronu) se sestajajo pri "Matafanu", delavci iz Nantesa

v kavarni "Aux Enfants de la Loire" itd. Alzačani in Lotrinžani so naseljeni v 18. in 19. okraju, Savojci v 2. in 3., Bretonci v 6. in 15. Tako je veliki Pariz mesto mnogih "malih domov", ki živijo nemoteno dalje svoje posebno življenje v žarišču svetovne kulture.

Kakor se mora vsak človek boriti z nasprotji, ki so v njegovi naravi, tako je tudi pri Francozih. Daudet je v svojem

"Tartarinu iz Tarascona" pokazal dve duši, ki sta v njegovem junaku: Tartarinu-Quijota in Tartarinu-Sancha. Distelbarth pravi, da sta v Francozu Prometej in Harpagon; Prometej, ki se je drznil samim bogovom ukrasti ogenj, da ga je dal ljudem, in ki ga ni zlomila najhujša kazen, ki mu jo je naložil bog Zevs — in Harpagon, skopuh, ki ga vidite v Mollorovi komediji. Tako vidimo v Franciji ljudi, ki

Ruski vojaki v akciji proti sovražniku na fronti pri Novorossiku.